

Sreda, 24. novembar 2004.
Svedok Leonid Ivašov (Leonid Grigorovich Ivashov)

Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, mislim da ste rekli da imate još jedno pitanje za svedoka ili ste završili?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, želim da postavim još jedno pitanje i onda ću da završim sa ovim svedokom.

SUDIJA ROBINSON: Nisam dobio prevod.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne dobijate nikakav prevod pretpostavljam. Ni ja ga ne dobijam.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, nastavite, sada je u redu.

GLAVNO ISPITIVANJE: SLOBODAN MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale Ivašov (Leonid Grigorovich Ivashov), juče smo započeli o sastanku na kome ste vi bili zajedno sa Černomirdinom (Viktor Stepanovich Chernomyrdin) i Ahtisarijem (Marti Ahtisaari) i celom ruskom delegacijom, je li tako?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi se sećate da je nama tada garantovan suverenitet i teritorijalni integritet i onda je postavljeno pitanje dolaska bezbednosnih snaga Ujedinjenih nacija (United Nations) koje je trebalo da garantuju bezbednost svih građana na Kosovu?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da smo na tom pitanju, sobzirom da naša zemlja nije bila poražena u tom ratu, mi pokrenuli pitanje sa celom vašom delegacijom, na čelu sa Černomirdinom, da mi ne možemo da se složimo da snage budu dovedene na osnovu glave 7 Povelje Ujedinjenih nacija (Charter of the United Nations) koja podrazumeva silu?

TUŽILAC NAJS: Ovo su sve sugestivna pitanja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), izvolite.

TUŽILAC NAJS: Ovo su sugestivna pitanja, mislim da to nije relevantno.

SUDIJA ROBINSON: Ako je to jedino šta imate da pitate, onda mislim da je vaše glavno ispitivanje završeno. Gospodine Najs.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Molim vas, ja samo želim da postavim pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Morate da postavite pitanje na način da ono ne bude sugestivno i da bude relevantno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno, generale Ivašov, da li je tačno da je nama Černomirdin, u svojstvu izaslanika predsednika Jeljcina (Boris Nikolayevich Yeltsin), predsednika Rusije (Russia), garantovao u ime Rusije i predsednika Jeljcina da rezolu-

cija neće biti doneta u smislu glave 7 i ukoliko bude pokušaja da bude doneta u smisli glave 7, Rusija će staviti veto?

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ovo je sugestivno pitanje i mora da dođe do ...

SUDIJA ROBINSON: Bez obzira na to što je pitanje sugestivno, smatram da je irelevantno i time se završava vaše glavno ispitivanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson (Robinson) ...

SUDIJA ROBINSON: Doneo odluku i sada molim gospodina Najsa (Nice) da počne sa unakrsnim ispitivanjem. Ne, gospodine Miloševiću, nećemo da vas čujemo i sada će gospodin Najs da počne sa svojim unakrsnim ispitivanjem.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale Ivašov, vi ste juče dali jedan broj opštih tvrdnji koje bi mogle da se protumače kao tvrdnje protiv Sjedinjenih Američkih Država (United States of America), protiv NATO, čak možda i protiv Velike Britanije (Great Britain). Želim da vam potpuno bude jasno da ja nemam nikakvog interesa da branim Sjedinjene Američke Države ili NATO ili Veliku Britaniju. I da ako su neke vaše tvrdnje relevantne za ovo suđenje i ako se ispostavi da su one tačne, onda je mnogo bolje da se one i izreknu tokom ovog suđenja, da li vam je to jasno?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želim da vam bude jasno da nije deo mog posla da napadam vaše svedočenje kao nepouzđano ili netačno. Moja dužnost je jednostavno da vaše svedočenje stavim na probu, a to je nešto šta ću ja i da uradim. Da li vam je to jasno?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da tu nemamo nikakvih zabuna. U svetlu brojnih pitanja koja vam je postavio optuženi, vi, generale Ivašov, a dolazite iz zemlje koja je mnogo godina bila komunistička zemlja, shvatćete da oni standardi koji će da se primene kako bi se testiralo vaše svedočenje, će da budu isti oni standardi koji bi se primenili na svedočenje jednog običnog kosovskog Albanca, seljaka. I vi ne biste očekivali od nas da to bude bilo drugačije, zar ne, generale?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja ulažem protest na to da se moja zemlja optužuje za to da je bila u socijalističkom periodu. I mislim da vaš prigovor ili naznaka prigovora da mi nećemo da budemo objektivni zbog toga nije prihvatljiv.

SUDIJA BONOMI: Samo trenutak, ja to lično nisam shvatio kao neku vrstu kritike. Shvatio sam da se time naglašava princip komunizma po kome se svako tretira na jednak način.

SVEDOK IVAŠOV: Mislim da je sukob između kapitalizma i komunizma nešto što nije predmet rasprave ovom prilikom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, juče ste nam rekli, stranica 12 transkripta, onako kako ja to imam, da ste se ... Da se vratimo, u stvari, na početak. U slučaju da neko juče nije pratio suđenje, vaša teza je ta da su Sjedinjene Američke Države imale jedan unapred smišljen plan da se uništi bivša Jugoslavija, da li je to tačno?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste nam juče rekli, na stranici 12, da ste se oslonili na različite vrste informacija i analiza. Da li ste primili te kompletne analize od vaših podređenih ili ste na osnovu sirovog materijala i podataka to uradili sami?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja sam sam vršio te analize tako što sam dobijao ogromne količine podataka, a podaci su ukazivali na to da počevši od januara 1998. godine ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Detaljnije ćemo o tome kasnije da razgovaramo. Vi ste sami, znači, vršili te analize?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja sam lično obavljao te analize, a analizu su takođe vršila velika odelenja Ministarstva odbrane (The Russian Federation Ministry of Defence), Ministarstva inostranih poslova (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation) kao i načelnik Generalštaba i druge službe, tako da je ovaj zaključak bio zajednički za sve te službe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači na osnovu ovoga šta ste rekli, vi biste trebali da budete u situaciji da nam tačno kažete o kakvim se sirovim informacijama onda tačno radi, na osnovu kojih ste donosili zaključke? Da li je to tačno ili nije?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, ja sam spreman da to objasnim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pitanje je bilo vrlo jednostavno. Da li možete da nam kažete koji su bili ti sirovi podaci na koje ste se vi oslanjali, da biste došli do tog zaključka o planu Sjedinjenih Američkih Država, da ili ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Razumem onda da vaš odgovor navodi na to, u stvari, da je postojao jedan srednji nivo izveštavanja, od strane onih koji su vršili te analize za vas. Dajte nam sada odgovor na ovo: da li su te pisane analize na raspolaganju da ih pročita Sud i da li vi možete da ih ponudite ili Rusija?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, Rusija može da pruži te analize.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zašto ih niste doneli sa sobom?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja sam sa sobom doneo samo one stvari koje više nisu državna tajna, ja mogu da vam pokažem deklasifikovane analize Generalštaba Ruske Federacije, to je ovde, ja taj dokument držim u rukama i možete da ga pogledate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da se pozabavimo time. Dakle, iz vašeg odgovora očigledno postoje neki izveštaji ili analize koje su poverljive. Da li ćete to moći da nam date ili nećete moći?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja mogu da vam dam samo one informacije koje su danas deklasifikovane i javno objavljene. To mogu da uradim, ako je potrebno. One stvari koje su još uvek tajne su stvari o kojima ja nisam ovlašćen da govorim. Čak šta više, Sjedinjene Američke Države i NATO nikad nisu prezentirale takve dokumente. Ja danas mogu samo da vam dam ekspertska mišljenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U ovom trenutku nas ne interesuje šta radi Amerika. Međutim, ovo Pretresno veće, zato što vodi ovo suđenje mora da uzme u obzir obavezujuće naloge da države ponude dokumente, dakle bavi se privilegijama koje neke zemlje imaju. Međutim, vi ste odlučili da dođete ovde, da iznesete vrlo široke optužbe i sada nam kažete da se nešto od toga zasniva na tajnim informacijama o kojima vi ne možete da razgovarate, da li je to tačno?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja sam spreman da prezentiram deo tih analiza i dokumenata Generalštaba koji više nisu državna tajna. Uveren sam da su ti dokumenti dovoljni da se podnesu Pretresnom veću. Oni dokumenti koji su tajni su van mojih ovlašćenja da ih ponudim da se ovde prezentuju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, vi shvatate da nije na vama da procenjujete koji su dokumenti dovoljni za ovaj Sud. Sam gospodin kog ste vi naveli i naveli njegova mišljenja na kojima se bazira ovaj materijal, vi kažete da je to tajna. Hajde da ispitamo taj materijal?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, ja kažem da je to moje mišljenje i to je ono šta ja mislim. Međutim, ja nisam onaj koji treba da procenjuje da li je to dovoljno ili nije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hajde da uzmemo jedan primer, generale, pre nego što se vratimo na suštinu vašeg svedočenja. Ako u smislu vašeg položaja visokog vojnog oficira treba da savetujete političke

lidere da treba da napadnu neku drugu zemlju i ako vaši političari žele da vide jedan sirovi materijal koji će da opravda jednu takvu odluku, da li vi smatrate da je prikladno da oni vide taj materijal ili smatrate da imate pravo da to krijete od njih?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Svojim vlastima ja podnosim informacije koje dobijam iz različitih izvora kao i zapisnike sa svojih sastanaka sa gospodinom Robinsonom (Robinson), Slokumom (Slocum), Vornerom (Warner), gospodinom Naumanom (Klaus Naumann), gospodinom Solanom (Javier Solana) i drugima, a na osnovu tih pregovora i različitih dokumenata, na osnovu učešća u različitim konferencijama, moji podređeni i ja analiziramo taj materijal i izveštavam, podnosimo izveštaj našim vlastima. I kada te vlasti dobiju taj materijal iz različitih izvora, ne samo iz mojih izvora, postoje i drugi izvori, različiti materijali, podaci, onda vlasti imaju mogućnost da donesu određene zaključke i formiraju vlastito mišljenje, vlastiti stav o tome i to je klasična šema koja funkcioniše u svakoj vojnoj instituciji. Ako želite da me pitate bilo šta konkretno, ja mogu da citiram ovde konkretne primere sa mojih sastanaka sa generalnim sekretarom NATO-a i ministrima odbrane zemalja članica NATO i takođe zamenikom ministra odbrane Sjedinjenih Američkih Država i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, ovaj dugi odgovor nije odgovor na moje pitanje. Ako dajete savet svojim političkim vođama da preduzmu ozbiljnu, odlučnu akciju i oni traže da vide sirov materijal, da li biste im vi to pokazali?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, ja bih to pokazao svojim nadređenim takav materijal, ali moj materijal nije jedini izvor da se izvuku zaključci i donesu odluke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali hajde sada da ispitamo materijal koji vi odbijate da stavite ne raspolaganje ovom Sudu. Kada ste dolazili do svog mišljenja, da li ste imali presretnute telefonske razgovore, na primer predsednika Buša (George Bush) ili predsednika Klintona (Bill Clinton), da ili ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, prvo zapažanje: ja ne odbijam da ponudim bilo kakav dokument Pretresnom veću, ja samo izjavljujem da sam u mogućnosti da ponudim samo takve materijale koji su objavljeni, koji više nisu državna tajna. Drugo, ja smatram da to nije tema za raspravu da li smo mi ikada prisluškivali razgovore Buša, Klintona ili Jeljcina i tako dalje, to je potpuno drugi nivo poverljivosti. I ja odbijam da odgovorim na to pitanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja vas to nisam pitao, ali je korisno da se sazna da sam ispitivao. Molim vas, saslušajte me, vi pretpostavljate da sam se ja raspitivao o tome da li je vojska prisluškivala svog predsednika i tako dalje, ali ja nisam to uopšte pitao, nisam pitao u tom smislu i mi ćemo sami da izvučemo zaključke iz toga. Nije na vama da procenite šta je relevantno, već na sudijama. Pitanje je sledeće: polazeći od vašeg izuzetno snažnog zaključka, generale, da li ste vi imali presretnute razgovore zapadnih lidera, da ili ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja mogu da potvrdim samo jednu stvar, a to je da su prisluškivani razgovori Hašima Tačija (Hashim Thaqi) i to je radila srpska služba, a ruska strana je u tome učestvovala, ali to su bili telefonski razgovori koji su se odnosili na šefa jedne terorističke organizacije i to je bili potpuno legalno. Ja mogu da potvrdim da je gospođa Olbrajt (Madeleine Albright) u tome učestvovala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U čemu?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Pa u tome. U stvari, mogu da vam navedem dva primera: u septembru 1998. godine kada je gospođa Olbrajt savetovala Hašima Tačija da se složi sa ulaskom trupa NATO na Kosovo, ona je za uzvrat garantovala održavanje referenduma za nezavisnost Kosova; 25. marta 1999. godine, drugog dana nakon početka kampanje na Jugoslaviju, gospođa Olbrajt je zahtevala da OVK podigne pobunu i u odgovor na to u Rambujeu (Rambouillet), gospodin Tači je dao izjavu, ja mogu to da citiram “želeo bih da naglasim napore državnog sekretara Sjedinjenih Američkih Država Medlin Olbrajt”, to je u pres *communique* i tako dalje. “Kosovo

poziva NATO snage i očekuje njihovo skoro raspoređivanje". Dakle ovde govorimo o vezi između terorista i zvaničnika.

SUDIJA ROBINSON: Generale, iz kog ste dokumenta upravo čitali?

SVEDOK IVAŠOV: Ovo su dokumenti službe jugoslovenske vojske. Ovo nisu dokumenti, ovo su presretnuti razgovori putem telefona i radio veze Hašima Tačija, šefa terorističke organizacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možete da ih stavite na raspolaganje Sudu?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Pa, ja mislim da je to interno pitanje sadašnje Vlade Srbije i Crne Gore, ja ne mogu to da uradim u njihovo ime.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, ako počnete da čitate iz nekog dokumenta na Sudu, *prima facie*, onda morate da stavite na raspolaganje takav dokument Sudu. Sud ima pravo da vidi taj dokument.

SUDIJA ROBINSON: Mislim da on ne kaže da neće da ga stavi na raspolaganje. Molim vas dajte taj dokument poslužitelju, taj dokument iz koga ste čitali.

SVEDOK IVAŠOV: Ja bih želeo da kažem da ja nemam ovlašćenja da stavim na raspolaganje taj dokument. Ja nisam dobio dozvolu da to uradim ni od svoje Vlade, ni od Vlade Srbije i Crne Gore.

SUDIJA ROBINSON: Vi onda shvatate i vi i gospodin Milošević da ovo svedočenje nema gotovo nikakve vrednosti ako taj dokument iz kog ste čitali ne može da se preda Pretresnom veću iz razloga koje ste vi upravo naveli. Onda to svedočenje upravo nema vrednosti, jer neće moći da se proveri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Moram da protestujem. Gospodin Najs maltretira svedoka koji je veoma ugledan ...

SUDIJA ROBINSON: On ne uznemirava svedoka, on imao potpuno pravo da postavi svako pitanje koje je postavio. A vi ste trebali da organizujete vaše ispitivanje svedoka na taj način da svedok može da potkrepi ono šta kaže u Sudu dokumentima koji su na raspolaganju. Ovo svedočenje nema nikakvog značaja, ako ne može da se proverí, ako on nije u poziciji da Pretresnom veću preda dokument iz kog je čitao. Ja ću da se posavetujem sa svojim kolegama.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, možda biste želeli tokom pauze da utvrdite da li general može da dobije dozvolu, ukoliko je to neophodno kao što on to kaže, da preda ovaj dokument. Dok se to ne uradi, sad govorim u svoje ime, ja neću da pridam mnogo težine ovom svedočenju, jer Pretresno veće nije u mogućnosti da pogleda taj dokument. Mi čak ne znamo da li to šta je on pročitao zaista postoji u dokumentu i šta je još u tom dokumentu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam vas već pitao, gospodine Robinson (Robinson), da li vi sumnjate u to da general Ivašov koji uživa ogroman ugled i na istoku i na zapadu ne govori istinu? General Ivašov svedoči kao čovek na vrhu vojne piramide ...

SUDIJA ROBINSON: Zaustaviću vas. Nije na vama da meni postavljate bilo kakvo pitanje. Mi ćemo da procenimo kakvu težinu ćemo da pridamo ovom svedočenju, a ja sam vam rekao da to svedočenje, što se bar mene tiče, je praktično beskorisno, bezvredno, ako Tužilac i Pretresno veće ne mogu da vide taj dokument iz kog je on upravo čitao. Ako vi želite da mi damo bilo kakvu težinu tome, morate da dobijete dozvole iz Rusije koja je njemu potrebna ili iz Srbije, da preda taj dokument koji je upravo pročitao.

SUDIJA KVON: Generale, taj dokument iz kog ste upravo čitali pre par trenutaka, da li je to presretnuti razgovor ili je to prvobitni izvešt-

taj ili je to rezime koji ste vi sami napravili?

SVEDOK IVAŠOV: Izjava Hašima Tačija koju sam upravo pročitao objavljena je u štampi, dakle javno. Dva odlomka koja sam ranije pročitao su zaista presretnuti razgovori. To je obavila tajna služba, a nakon ovog pretresa mogu da ostavim Pretresnom veću ovaj dokument Generalštaba. Ja naglašavam da su u njemu dokumenti Generalštaba koji su napisani na osnovu mnogih dokumenata koji više nisu državna tajna, u vezi sa kosovskom krizom.

SUDIJA KVON: Govorim u svoje ime. Ja ne bih dozvolio svedoku da čita iz dokumenta koji ne može da preda Pretresnom veću.

SVEDOK IVAŠOV: Časni Sude, uzeću to u obzir, ali postoje određene informacije koje sam dobio tokom svojih rasparava sa najvišim zvaničnicima raznih zemalja. Kako da onda tretiramo te informacije? Na primer moji razgovori sa zamenicima ministara Slokumom i Vornerom. Oni su bili prvi koji su mi pokazali da se od početka 1998. godine krenulo putem da se Jugoslavija prisili da sve prihvati.

SUDIJA ROBINSON: Pitanje koje ste pokrenuli ide suštinski na to kako optuženi upravlja izvođenjem svojih dokaza, jer on ne upravlja izvođenjem svojih dokaza, sobzirom da vi sada tražite dozvolu da uvedete dokaze koji predstavljaju optužbu i koji traže da se potkrepe određenim dokumentima, a vi nemate takva dokumenta. U takvim okolnostima Pretresno veće, po mom mišljenju, nije u poziciji da prida veliku težinu vašem svedočenju.

SUDIJA BONONI: Gospodine Miloševiću, ja bih želeo da se pozabavam onim što smatram da je vaše nerazumevanje našeg stava. Ja nikada ne bih došao do konačne procene, prosuđivanja o kredibilitetu ili pouzdanosti bilo kog svedoka sve dok ne čujem sve dokaze u tom predmetu i zbog toga je vrlo važno da vi vodite svedočenje bilo kog svedoka tako da možete da ojačate kredibilitet i pouzdanost tog svedoka. To je pitanje broj jedan. Drugo pitanje je pitanje pojašnjenja i ja želim da postavim generalu pitanje koje je

možda proizašlo iz problema prevoda. Vi ste rekli da su srpske vlasti prisluškivale Tačija uz pomoć Rusije i onda ste rekli da je Olbrajt takođe učestvovala. Da li ste hteli da kažete da kao rezultat toga ste presreli njene razgovore ili ste hteli da kažete da su Sjedinjene Američke Države učestvovala u celoj toj akciji?

SVEDOK IVAŠOV: Ja samo kažem da je gospođa Olbrajt razgovarala sa gospodinom Hašimom Tačijem.

SUDIJA ROBINSON: Dozvolite da ja pojasnim ono šta sam rekao ranije. Gospodine Miloševiću, vi kao optuženi nemate nikakav teret dokazivanja. Vi možete da sedite tu i da čutite, jer je teret dokazivanja na Tužilaštvu da dokažu optužbe iz optužnice. U stepenu u kome vi uvodite dokaze ... Nemojte da govorite dok ja govorim. Dakle, dok vi uvodite dokaze i želite da Pretresno veće uzme u obzir te dokaze, vi onda to morate da uradite na način na koji ćete dokaze da učinite verodostojnim koliko god je to moguće. Inače Pretresno veće neće da prida težinu tim dokazima i to je situacija u kojoj smo se našli u ovoj fazi. Gospodine Najs, izvolite, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo da se razumemo oko jedne stvari: ni na kraj pameti mi nije moglo da padne da vi osporavate kredibilitet generala Ivašova, a drugo, na osnovu čega vi pretpostavljate da, na primer, čitava knjiga dokumenata sa koje je skinuta oznaka državne tajne, pa su, prema tome, objavljeni ne sadrži ništa od onoga šta može da vam bude korisno? General Ivašov vam je rekao: dokumenti sa kojih je skinuta oznaka državne tajne su objavljeni. Dokumenti sa kojih nije skinuta oznaka, nisu objavljeni. Izvolite, pogledajte dokumente sa kojih je skinuta oznaka pa ćete videti. A uostalom zapisnici i njegovo svedočenje o razgovorima sa zvaničnicima NATO pakta o napadu na Jugoslaviju, ja ne mogu da verujem da neko može da dovodi u pitanje kredibilitet činjenice da su ti razgovori održani i da je u tim razgovorima ...

SUDIJA ROBINSON: Mi sada govorimo o tom konkretnom dokumentu iz koga je jedan deo pročitao svedok, a nije u poziciji da taj dokument predoči Sudu. To je za mene jedan novi momenat. Molim vas da nastavite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što postavim sledeće pitanje, želim samo da rezimiram situaciju. Dokument koji je optuženi upravo spomenuo, a ja mislim da je to knjiga sa crvenim koricama koja nije unapred predata, nije se na nju oslanjao na nekakav bitan način tokom glavnog ispitivanja. Prema tome, jednostavno nije realno ni prihvatljivo da se od nas očekuje, nakon svedočenja svedoka, da vršimo sopstvene analize na način koji će da bude povoljan po optuženog. Proceduralno, optuženi mora da razume, a mislim da mu je i Sud to predočio, da ako želi da se osloni na neki dokument, on mora da ga pripremi unapred, da ga podnese unapred, a da bih ja mogao da se bavim tim dokumentom. Ja nisam hteo da tračim vreme Suda da odlažem unakrsno ispitivanje ovog svedoka, ali ako optuženi želi da mi razmotrimo tu knjigu, onda on mora da organizuje da se knjiga prevede, da ponovo obavi glavno ispitivanje i da onda svedoka provede kroz relevantne delove te knjige. Ja ne tražim da se to uradi, nadam se da se neće uraditi, ali to je način na koji to treba da se uradi. Drugo, general je do sada odbio da odgovori na pitanja o presretnutim razgovorima. On je napravio jedan izbor koji je pripremio, ali ne želi da preda taj komad papira Sudu. Ja ću da nastavim da mu postavljam pitanja, ali zavisno od njegovog odgovora možda ću morati da tražim da se njegovo svedočenje potpuno odbaci. Svečana izjava obavezuje svedoka da kaže istinu, celu istinu i ništa osim istine, a to obavezuje svedoke da ne budu selektivni. Ako postanu selektivni, onda se otvara pitanje njihovog stava prema Sudu. To je naše mišljenje.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Valjda vam je jasno da se svedočenje generala Ivašova o tome da je Klintonova administracija planirala agresiju

na Jugoslaviju uopšte ne zasniva samo na jednom tom detalju koji je uzgred pomenuo, presretnutom razgovoru Tači - Olbrajt. Ima mnogo drugih činjenica na osnovu kojih se to zasniva, a među te činjenice spadaju i njegovi lični razgovori sa zvaničnicima NATO. Prema tome, izvolite, nemojte računati na primer taj presretnuti razgovor, ali njegova tvrdnja da je to tako bilo i da su to bila pitanja pokretana na najvišem nivou u saradnji Rusija - NATO je neosporna.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Miloševiću. Gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, vi ste nam rekli da nećete da odgovorite na pitanje o tim presretnutim razgovorima koje su vodile zapadne vođe, a isto tako podsećamo da ste nešto odgovorili o tome da ste i sopstvene političke vođe prisluškivali. Onda ste izabrali jedan odlomak o gospođi Olbrajt. Da se vratimo na prvo pitanje: da li ćete da promenite odgovor?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Samo da kažem jednu stvar. Mi smo prisluškivali Hašima Tačija, teroristu. Mi nismo prisluškivali razgovore gospođe Olbrajt, to je ključna razlika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još uvek smo u fazi metodologije ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodinu Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Najs je imputirao generalu Ivašovu da je on pomenuo kako su prisluškivali sopstvene političke vođe. General Ivašov uopšte nije to rekao.

SUDIJA ROBINSON: Ja mislim da je general upravo razjasnio šta se prisluškivalo. Nastavite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste sada spremni da nam kažete ili niste da je taj sirovi materijal uključivao i presretnute razgovore zapadnih vođa? Da ili ne, generale?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Informacije o presretnutim razgovorima među zapadnim vođama meni nisu na raspolaganju. Ja nemam komentar na to. To nije bilo u okviru mojih ovlašćenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Što se mene tiče, ja mislim da svedok nije odgovorio na pitanje. Preći ćemo na druga pitanja. Vi ste govorili o razgovorima koje ste imali sa drugim političarima kao jedan element na osnovu koga ste vi došli do svog konačnog mišljenja. Da li imate na raspolaganju beleške ili nekakve zapise sa tih razgovora koje ste vodili?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Imam radne beleške zvanične prirode, postoji moj izveštaj ministru odbrane o ishodima mojih sastanaka, ali sve je to u Ministarstvu odbrane i to je u njihovoj nadležnosti, ali ja navodim konkretna imena, dajem datume i govorim vam o čemu se radilo u tim razgovorima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ono šta nas interesuje, ono što možda interesuje sudije je to da ste vi stvorili to mišljenje da postoji unapred planirana namera da se uništi bivša Jugoslavija. Molim vas dajte nam svoje najbolje dokaze o tome, kažite nam na osnovu čega ste došli do tog zaključka?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Prvo, 1993. godine strateški koncept Sjedinjenih Američkih Država i nacionalna vojna doktrina, kao što sam rekao juče, su usvojeni. To je praktično vojni statut, vojni ustav jedne države. Ja ne citiram odatle, ali tu se kaže da je čitava teritorija planete teritorija vitalnih, ključnih interesa Sjedinjenih Američkih Država i, štaviše, Sjedinjene Američke Države će da štite te interese koristeći vojnu silu. Onda 1997. godine Balkan je proglašen zonom vitalnih interesa Sjedinjenih Američkih Država. Dalje, počevši od januara 1998. godine, ton razgovora tokom svih pregovora se promenio. Ja sam se sastajao sa gospodinom Slokumom, sa gospodinom Vornerom, mogu da navedem i druga imena. I ako pogledamo

na situaciju na Kosovu koja je bila opšta tema razgovora 1997. godine, 1998. godine su se pojavila dva glavna pravca i postala kristalno jasna. Jedan je ili će Milošević prihvatiti ultimatum, a onda ćemo nastaviti na jedan način, a druga opcija je da ne pristane na to i onda je vojna opcija neizbežna. Na drugom nivou smo primetili nagomilavanje vojnih aktivnosti, pojačanje borbene gotovosti oružanih snaga i posmatranje kompletnog vojnog kompleksa nas je navodilo na to da se sprovede pripreme za rat. Pored toga dobili smo informacije iz raznih izvora koje su podržavale, osnaživale ovaj zaključak. Dalje, ova doktrina ili ovaj plan je predviđao metode za izvršavanje psiholoških operacija uključujući i vojni sukob, na osnovu svih tih vojnih dokumenata usvojenih od strane Sjedinjenih Američkih Država i NATO. Pored toga bilo je mnogo međunarodnih konferencija na kojima se razgovaralo o raznim aspektima tog pitanja, a ja ne isključujem ogromnu ulogu koju su imale operativne informacije. Mogu da vam skrenem pažnju na 35. konferenciju u Minhenu (Munich) u januaru ...

SUDIJA ROBINSON: Ja mislim da je to dovoljno. Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, ja sam vas molio za vaše najbolje dokaze i pretpostavljam da je to bilo to. Međutim, sad imam ovo pitanje za vas. Strateški koncept Sjedinjenih Američkih Država i taj nacionalni vojni dokument. Nesumnjivo da vi možete nama da predočite ove dokumente ili možete da nam kažete gde možemo da dobijemo taj dokument ili je dokument na nekom veb sajtu možda?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Naravno da je na internetu. Ja ne znam tačnu adresu tog veb sajta, ali to su dokumenti iz javnog domena. Čitav svet ih je video.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možemo to tako da shvatimo, koristeći jedan uobičajeni inteligentan pristup: pročit ćemo onda u tom dokumentu plan da se zauzme, da se uništi bivša Jugoslavija. Da li ćemo to da nađemo u tom dokumentu, to me interesuje?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ako shvatite te dokumente kao priručnike za akciju i ako pogledate kako su se stvari razvijale u vezi sa Kosovom, mislim da ćete da zaključite da se sve odvijalo na način opisan u tim dokumentima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Treba još i ovo da vas pitam. Pitao sam vas za presretnute razgovore, ali hoću još i ovo da vas pitam. Da li se vaše mišljenje oslanja na bilo koji način na pisane poruke koje su razmenjivali zapadni lideri, a koje ste vi imali prilike da vidite? Odgovorite sa da ili ne. Ako je da, onda morate da nam kažete o čemu se radi.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Molim da kažete tačno na koje lidere mislite. Razgovori i komunikacije između koga?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je vaša teorija, vi ste uspeli da upletete NATO i skoro sve zapadne lidere zajedno sa Amerikom. Ali hajde da se skoncentrišemo na Ameriku. Da li ste videli bilo kakvu korespondenciju od ili upućenu američkim rukovodiocima, gde se vidi ovaj plan da se uništi Jugoslavija?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ne, nisam, ali čak i da jesam video tako nešto ja ne bih mogao o tome da govorim ovde, jer se radi o državnoj tajni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, znači vi ne možete da verujete sudijama, govoreći o takvim informacijama.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja jednostavno nemam pravo na to. Kada bih imao pravo na to, ja bih onda bio podložan krivičnom gonjenju ili u mojoj zemlji ili u Americi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nekada je malo teško da se postavi ovo pitanje, jer ako se o kaže tako nešto može da zvuči loše. Možete li vi da kažete sudijama da li je uopšte i bilo takvog materijala, a onda možemo da nastavimo? Nije bilo takvog materijala, da bi se potkrepila vaša teorija, zar ne? Nije bilo takvog materijala, u stvari?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja ću sada da citiram iz jednog objavljenog dokumenta. To je izveštaj načelnika Generalštaba u kome se govori o vojnoj doktrini iz 1993. godine.

SUDIJA ROBINSON: Da li je to dokument koji možete da predočite Sudu?

SVEDOK IVAŠOV: Ne, ne danas, ja to danas jednostavno ne mogu da uradim. Međutim, ovo je objavljen dokument. Neko pokušava da me uhvati u neistini. Da li ćete da mi dozvolite da citiram iz tog dokumenta?

SUDIJA ROBINSON: Ali, generale, rekli ste da je to javni dokument. Ako je to javni dokument zašto ne možemo da ga dobijemo?

(Pretrեսno veće se savetuje)

SVEDOK IVAŠOV: Ja nemam dokument kod sebe, ali dokument može da se nađe na internetu. Mogu da spomenem rečenicu koju je izjavio gospodin Kisindžer (Henry Kissinger), a koju je objavio časopis "Njuzvik" (Newsweek). Nemam to izdanje časopisa ...

SUDIJA ROBINSON: A šta ćete da pročitate? Ja sam mislio da vi imate dokument ispred sebe iz koga ćete nešto da pročitate.

SVEDOK IVAŠOV: Dok sam se pripremao za ovo svedočenje, ja sam jednostavno zabeležio nekakve izvode i doneo ih sa sobom. Ovo je moje prvo pojavljivanje na bilo kakvom sudu i mislio sam da bi citat ili spominjanje nečega bilo dovoljno. Ja imam brojeve naređenja, datume koji se odnose na Jugoslaviju. Imam naređenja koja su izdata Prištinskom korpusu. Imam izvode iz tih naređenja, ali nemam sama naređenja. Ja mogu da vam dam reference, ali nemam same dokumente, to su bili tajni dokumenti.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, prilikom pripreme ovog svedoka, bilo vi ili vaši saradnici ste trebali da jasno kažete svedoku da su možda ti dokumenti potrebni da se stave na raspolaganje Sudu i trebali su onda da budu spremni. Ovo je pitanje vođenja vašeg predmeta, izvođenja vaših dokaza.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja nemam potrebu da pripremam unakrsno ispitivanje gospodina Najsa.

SUDIJA ROBINSON: Ja ne govorim sada o unakrsnom ispitivanju, ja govorim o pripremi vašeg predmeta, o izvođenju vaših dokaza, to je ono o čemu mi sada govorimo i mislimo da način na koji to radite u stvari vodi do toga da se traći vreme Suda. Gospodine Najsa.

TUŽILAC NAJS: Ako svedok želi da čita ono šta je zapisao iz jednog objavljenog dokumenta, onda mora da dostave taj dokument i mislim da je to na optuženom da uradi.

SUDIJA ROBINSON: U redu, generale, izvolite, dajte da čujemo šta ste zapisali.

SVEDOK IVAŠOV: Ono o čemu sam upravo govorio, o vojnoj doktrini: "Sjedinjene Američke Države imaju globalnu odgovornost za sve šta se dešava u svetu." U mojoj glavi se pokreće pitanje: zašto Sjedinjene Američke Države? Zašto ne Ujedinjene nacije? Zašto ne neka druga organizacija? "Sjedinjene Američke Države imaju globalnu odgovornost za sva područja u svetu koja treba da se štite vojnom silom" i tako dalje. Dakle, Sjedinjene Američke Države su 1997. godine odredile ciljeve i proglasile Balkan područjem od vitalnog interesa za Sjedinjene Američke Države, onda su išle dalje i donele konkretne odluke. Ja mogu da čitam dalje iz dokumenata koji se odnose na Rambuje. Henri Kisindžer u magazinu "Njuzvik" je 1999. godine rekao: "Novi svetski poremećaj. Prva odluka bila je da se pošalje 30.000 vojnika u Jugoslaviju, zemlju koja nije u ratu sa NATO. Druga odluka predviđala je korišćenje odbijanja ultimatumu od strane Srba što je bilo predvidljivo kao izgovor za bombar-

dovanje. Dalje, uprkos opštem uverenju, u Rambujeu nije bilo pregovora, to je bio ultimatum." To je rekao Henri Kisindžer, to je objavljeno u magazinu "Njuzvik" 1999. godine. I, dalje, on je rekao da je "administracija Sjedinjenih Američkih Država svesno prekršila svoju obavezu prema Povelji Ujedinjenih nacija i međunarodnom pravu". Da li je to dovoljno? Ja mogu i da nastavim sa citatom. Mogu da citiram iz naređenja ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja sam tražio da nam ponudite vaše najbolje dokaze i to je vrlo korisno. Vi ste nam rekli nešto o nečemu iz 1997. godine i vašu opštu zabrinutost da Sjedinjene Američke Države snose globalnu odgovornost za sve šta se dešava u svetu i onda se vraćamo na strateški koncept iz 1993. godine i nacionalnu vojnu doktrinu. Ja samo želim da vam postavim još jedno pitanje u vezi s tim. Juče ste nam rekli da relevantna psihološka kampanja i dokument u vezi sa tim je dokument "FM33-5", zar ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam kažete koje je godine to objavljeno?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Taj dokument je objavljen nešto ranije. Pokušaću da nađem tu informaciju, to je zvanični dokument vojske Sjedinjenih Američkih Država i taj dokument je aktueliziran svake godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Bez obzira na to, verzija na koju ste se vi pozivali je verzija iz 1962. godine i to može da izgleda kao da su Sjedinjene Američke Države planirale razaranje Jugoslavije tri ili četiri decenije i ja želim to da znam. Znači doktrina iz 1962. godine, strateški koncept iz 1993. godine, objava iz 1997 o kojoj ste nam vi govorili i intervju gospodina Kisindžera "Njuzviku", to su vaši najbolji dokazi. Da li ima još nešto što biste hteli da nam prenesete kao dokaz da je postojao plan da se razori bivša Jugoslavija?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ovo šta radi gospodin Najs je potpuno nedopustivo prema bilo kom svedoku.

SUDIJA ROBINSON: Ja sam vas zaustavio. Ono šta on radi je potpuno primereno. On proverava dokaze koji su izvedeni tokom glavnog ispitivanja i na njemu je da to uradi. To je jedan proces koji je potpuno u skladu sa pravilima ovog Međunarodnog suda.

(Pretnosno veće se savetuje)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidite, generale, ja bih želeo da nam pomognete u vezi sa nekim pitanjima koja se tiču konkretno ovog suđenja. Da li imate dokaze, bilo kakve dokaze koji bi pokazali da su Amerikanci bili udruženi sa gospodinom Kučanom? Vidite, optuženi je optužio gospodina Kučana da je doveo do raspada bivše Jugoslavije i ja se pitam da li vi imate bilo kakve informacije da je on to uradio u dosluhu sa Amerikancima?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, dozvolite da odgovorim na vaše prethodno pitanje koje se tiče dokumenta "FM33-5". Svi dokumenti vojske imaju dugoročnu prirodu, po pravilu. Međutim, svake godine oni se menjaju i dopunjavaju, što znači da osnova dokumenta ostaje nepromenjena, a svake godine ili svake druge godine se unose određene dopune i izmene. To je tradicija u svakoj vojsci, a kada je reč o vašem drugom pitanju, ništa ne znam o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pomozite nam, molim vas, pošto je postojala jedna vrsta progresije u raspadu bivše Jugoslavije. Da li vi imate bilo kakve dokaze da su Sjedinjene Američke Države bile udružene sa predsednikom Hrvatske i da su ga vodile?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, ja svedočim o pitanjima o kojima imam saznanja. Juče sam rekao da ću da svedočim o tragediji na Kosovu. Ako imate bilo kakvih pitanja vezano za Kosovo, ja ću da vam dam odgovor. Šef terorističke organizacije, na primer, Tači, ne samo da nije bio uhapšen, već je bio pozvan na

sve međunarodne konferencije gde je bio jedna strana u pregovorima. Pravilo je da se teroristima ne dozvoljava da pregovaraju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, vama je optuženi vrlo konkretno postavio pitanje o ulozi Sjedinjenih Američkih Država i planu za razaranje bivše Jugoslavije i ja proveravam to svedočenje. Možda vi želite da povučete vaše svedočenje, onda možemo da idemo dalje ili, možda, vi i dalje ostajete pri stavu da su Sjedinjene Američke Države imale plan s početka devedesetih da razore bivšu Jugoslaviju? Da li vi i dalje ostajete pri tom stavu?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja nisam izjavio u sudnici da su Sjedinjene Američke Države imale sredinom devedesetih plan da razore bivšu Jugoslaviju. Ono šta sam ja rekao je da je bio plan da se razbije Savezna Republika Jugoslavija koja je ostala nakon glavnog raspada i moje svedočenje se odnosi na Kosovo. Ja mogu to da potvrdim. Uveren sam, a imam i dokaze koji to mogu da dokažu. Ja sam upravo citirao reči uglednog američkog državnika Henrija Kisindžera.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uzgred. Jedno pitanje oko detalja. Primetio sam da je optuženi juče rekao, tokom odgovaranja na pitanje Pretresnog veća, odnosno razmene sa Pretresnim većem, rekao je da pošto ste vi znali takve informacije, da vam nije bilo dozvoljeno da napustite Rusiju neko vreme. Da li je optuženi bio u pravu kada je rekao da vama zato što ste imali tako poverljive informacije nije bilo dozvoljeno da napustite Rusiju dugo vremena? To je na stranici 18. Da li je optuženi bio u pravu kada je rekao da vama nije bilo dozvoljeno da napustite Rusiju, a zato što ste imali tako poverljive informacije?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, gospodine Naj. U skladu sa ruskim zakonom, osoba koja ima visoko poverljive informacije nema dozvolu da putuje u inostranstvo do pet godina. Ja sam napustio svoju funkciju u junu 2001. godine i sve do avgusta, a vezi sa mojim učešćem na ovom suđenju, nije mi bio izdat pasoš kako bih mogao

da putujem u inostranstvo. Dakle, od juna 2001. godine nikada nisam putovao u inostranstvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, sve te osetljive informacije zbog kojih ste bili kod kuće, odnosno u Rusiji, odnosile su se konkretno na osetljivu prirodu ovog suđenja ili su to bile uopšte takve vrste informacija?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja se nisam bavio samo Kosovom. Ja sam posetio 57 zemalja sveta gde sam učestvovao u pregovorima i sastajao se sa predsednicima, ministrima odbrane, ministrima spoljnih poslova i imao sam na raspolaganju veliku količinu informacija. Pored toga, imao sam pristup visoko poverljivim informacijama koje je prikupila naša obaveštajna služba. Pored toga, učestvovao sam na sastancima, na konsultacijama sa predsednikom, sa visokim vladinim funkcionerima, sa tadašnjim ministrom odbrane, a, po pravilu, takve informacije se smatraju državnim tajnama i to je pravilo koje se primenjuje u svim zemljama i postoje različita pravila ograničavanja u odnosu na to kome je dozvoljeno da objavi takve informacije. Takva pravila se primenjuju u svim demokratskim zemljama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da sada pređemo na nešto šta juče nije bilo sasvim jasno. Vaše detaljnije bavljenje bivšom Jugoslavijom počelo je, kog datuma?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja sam počeo da se bavim time u oktobru 1996. godine. Međutim, pošto su mnoge stvari bile prilično nove, nisam se striktno fokusirao na bosanski sukob i Dejtonski sporazum (Dayton Accord). Mogu čak da vam kažem da su moji podređeni bili predstavnici u NATO, general-pukovnik (Leonid Zavarzin), na primer i čak neki generali su služili kao zamenici vrhovnog komandanta snaga NATO u Evropi (Europe), generala Klarka (Wesley Clark). Moj podređeni je bio zamenik generala Klarka i bavio se Dejtonskim sporazumom i odatle smo mi dobijali informacije još u januaru 1998. godine. Na kartama generala Klarka bile su strelice koje su pokazivale u pravcu Kosova. To su informacije koje

sam takođe imao na raspolaganju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pokušajte da se bavite stvarima na hronološki način. Vi očigledno niste imali nikakvih detalja o onome šta se dešavalo 1991., 1992., 1993., 1994. ili 1995. godine?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, ja nisam direktno učestvovao u tim događajima, ali u svom zvaničnom svojstvu i na osnovu različitih istraga saznao sam za takve informacije. Međutim, ja ne mogu da svedočim o tome, mogu da se oslanjam samo na javne informacije. Nisam učestvovao u tim događajima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja ću da vas zamolim da nam pomognete kod sledećeg. Vi, svakako, znate, da se sada vratimo na ono pitanje, generale, kako su vlada i vojska pokušavali jedni druge da prisluškuju sve vreme, ruska i srpska obaveštajna služba su bile jako povezane 1993. godine, zar ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja sam govorio o periodu koji je počeo u oktobru 1996. godine, ali još bolje da počnemo od januara 1997. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znam da se vaše detaljno saznanje odnosi na taj period i mi ćemo da dođemo do toga. Ja samo želim da proverim jednu činjenicu sa vama. Ruske i srpske kontraobaveštajne službe su vrlo tesno sarađivale oko 1993. godine i čovek po imenu Stanišić je igrao značajnu ulogu u svemu tome, zar ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ulažem prigovor na takvu vrstu kvalifikacije, jer ja to ne mogu da potvrdim. Ono o čemu sam ja govorio je saradnja između ruskih i jugoslovenskih specijalnih službi koja se odnosila samo na borbu sa terorističkim organizacijama, a to je nešto sa čim se celi svet danas bavi, uključujući i nas, Sjedinjena Američke Države, NATO i mi sarađujemo u vezi sa tim pitanjem, borbom protiv terorizma. Ja to mogu da potvrdim, da smo mi imali vrlo tesnu saradnju, vrlo plodnu saradnju u vezi sa tim pitanjem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Način na koje vlade prisluškuju jedna

drugu, pomozite nam oko toga, jer smo mi vrlo zabrinuti zbog Srebrenice. Da li ste imali presretnute razgovore: Jugoslavija, Beograda, optuženi, Rusi, da li ste u svemu tome učestvovali?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, ja znam mnogo. Međutim, u svakoj zemlji nisu samo visoko pozicionirani funkcioneri oni koji imaju pristup svim informacijama. Ne znaju čak ni predsjednici sve. Zbog toga ja tvrdim da sam ja učestvovao u nečemu i mislim da to nije ključna tačka ovog svedočenja, da li sam ja kao svedok učestvovao u presretanju razgovora. Ja ne mislim da i jedna država obelodanjuje takve informacije.

SUDIJA KVON: Mogu li ja da pojasnim nešto? Generale, pre nego što ste došli u Hag (The Hague), koliko sam shvatio, vi ste dobili dozvolu vaše Vlade na jedan ili drugi način da svedočite u vezi sa delom optužnice koji se odnosi na Kosovo?

SVEDOK IVAŠOV: Da, apsolutno.

SUDIJA KVON: A ne u vezi sa delom optužice koja se odnosi na Bosnu i Hrvatsku?

SVEDOK IVAŠOV: Pa to nije bilo definisano, odnosno nije bilo naloženo od strane Vlade. Ja sam sam pojasnio da ću da svedočim samo o periodu i događajima koje dobro poznajem. To nije nešto šta je propisala moja Vlada, međutim nisam mogao da predvidim da će gospodin Najs da postavi ovakva pitanja. To su informacije koje drže tajne službe. Niko mi nije dao dozvolu da obelodanim takve informacije, a ja čak nisam ni tražio takvu dozvolu, jer nisam očekivao takva pitanja.

SUDIJA KVON: Znači, ono šta vi, u stvari, hoćete da kažete je to da niste u poziciji da odgovarate na pitanja koja se odnose na bosansku ili hrvatsku optužnicu?

SVEDOK IVAŠOV: Časni Sude, ja mogu da govorim samo u opštim

crtama. Mogu da govorim o sprovođenju Dejtonskog sporazuma zato što je tu bila raspoređena ruska brigada. Takođe, u Monsu (Mons), Šejpu (Shape), to jest u NATO smo imali svoje predstavnike, ali nisam učestvovao u dejtonskim pregovorima, tako da imam jako malo informacija u vezi sa tim.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

SVEDOK IVAŠOV: Imao sam sastanke sa rukovodiocima iz Republike Srbije, obilazio sam taj kraj. Međutim, pitanja koja mi postavlja gospodin Najs nisu pitanja na koje ja mogu da odgovorim, dakle šta se dešavalo u Srebrenici. Ne mogu da vam odgovorim na to.

prevodioci: Ispravka prevodioca, ne radi se o Republici Srbiji, već o Republici Srpskoj.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, nisam hteo da vas pitam detaljno o tome šta možete i sami da zaključite na osnovu onoga šta sam vam ja rekao na početku unakrsnog ispitivanja, ali pošto imate položaj koji imate, hteo sam samo da znam da li u Rusiji postoji materijal u vidu presretnutih razgovora Beograda i ovog optuženog u vezi sa kojima biste mogli da nam pomognete. Pretpostavljam da biste mogli da nam odgovorite na to da li postoji takav materijal?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, nadam se da je vaš cilj da tražite objektivnu istinu, međutim do dana današnjeg mi još nismo provalili šifre iz Drugog svetskog rata. Prema tome, vi se iz nekih razloga koncentrišete na pokušaje da se obelodane tajne ruske tajne službe (SVR, Russian Intelligence Service) i njenih tehničkih službi. Ovo je najveća tajna u svakoj zemlji. Velika Britanija još uvek nije objavila metode i mehanizme koje je koristila da provali nemačke šifre za vreme Drugog svetskog rata, bez obzira na činjenicu da su završena suđenja u Nirnbergu (Nuremberg). Iznenađen

sam da se vi bavite ovim pitanjem, pitanjem presretnutih razgovora. Ja imam dosta informacija iz drugih izvora, ovo nije glavno pitanje ovde.

SUDIJA BONOMI: Mislim, generale, da je problem ovde u tome što ste vi odabrali da se oslanjate na neke materijale iz tih presretnutih razgovora koji se odnose na Kosovo. Prema tome, ta tema presretnutih razgovora se pojavila kao tema u ovom suđenju.

SVEDOK IVAŠOV: Hvala, časni Sude. Želim samo ponovo nešto da razjasnim. Prisuškivanje terorista je zakonita radnja u bilo kojoj državi i ono šta je presretnuto prilikom prisluškivanja razgovora terorista je nešto o čemu ja mogu da vam kažem koliko je meni o tome poznato.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, ja ću da nastavim. Izvinjavam se, nisam hteo da prekinem časnog sudiju. Sada ću da pređem na taj period koji je vama neposredno poznat. Dok smo slušali vaše jučerašnje svedočenje, mi smo stekli jednu jasnu sliku, ali, ispravite me ako grešim - teroristi OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) kojima pruža otpor jedna potpuno zakonita srpska Vlada koja se uzorno ponaša, da li je to, manje-više, tako?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li onda, molim vas, da nam date neke komentare o delovanju Kontakt grupe (Contact Group)? Znae za Kontakt grupu, zar ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo da podsetim Pretresno veće, u Kontakt grupi je bilo i ruskih predstavnika, zar ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da. Tako je. Međutim, Kontakt grupa nije bila ovlašćena od strane Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (UN Security Council) ili bilo kog drugog međunarodnog pravnog tela. Radilo se o jednoj dobrovoljnoj međunarodnoj konferenciji, a

Rusija učestvuje u mnogobrojnim međunarodnim konferencijama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li to tako da shvatimo, te informacije, generale koje su bile na raspolaganju vama su takođe bile na raspolaganju vašem predstavniku u Kontakt grupi?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Nisam siguran u to. Ja nisam učestvovao u radu Kontakt grupe. To je prosto nešto šta su uradile službe Ministarstva inostranih poslova Rusije. Ja sam jednostavno analizirao dokumente koji su usvajani unutar Kontakt grupe i koji su prihvatani samo kao preporuke. Dok vi tražite to šta tražite, mogu da vam kažem, gospodine Najs, da je 9. marta 1998. godine u Londonu (London), Kontakt grupa, citiram "priznala prisustvo terorističkih struktura na Kosovu, osudila terorizam i separatizam i na osnovu preporuke Rusije osudila snage koje finansiraju, naoružavaju i obučavaju terorističke grupe". Ta izjava je objavljena 9. marta 1998. godine. Ja sam citirao iz tog dokumenta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Veoma sam vam zahvalan na tome, jer vi ste očigledno napisali taj deo unapred, pre nego što ste došli ovde i to sa namerom da to pročitate i, naravno, mi ćemo to da pročitamo zato što je, s vremena na vreme, Rusija donosila odvojene odluke unutar Kontakt grupe. Sad dolazimo do tog citata i ja ću da vas zamolim ...

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ne znam ništa o tim nezavisnim ili odvojenim odlukama koje je Rusija donosila unutar Kontakt grupe, tako da bih vas zamolio da se uzdržite od takvih komentara koji se odnose na Rusiju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim Pretresno veće da razmotri jednu zbirku dokumenata koji su na raspolaganju i da se podele stranama. Imamo brojeve na početku, a imamo i spisak dokumenata, to je na prvoj strani i možemo verovatno da ih stavimo na grafoskop. Pročitaću jedan broj odlomaka iz ovih dokumenta. I ja mislim da će Pretresno veće time da bude zadovoljno, naročito što smatram da mogu da završim ispitivanje ovog svedoka danas i neće biti potrebno da se on vrati. Takođe neću da tražim od njega da

... dodatno dostavi bilo koje dokumente u svetlu odgovora koje je on već dao. Generale, izvinjavam se što ovo nije prevedeno na ruski, ali ja nisam znao šta ćete, u stvari, da kažete tokom svog svedočenja, tako da molim sudskog poslužitelja ... Proći ćemo kroz materijale, a ja ću da ih opišem. Molim poslužitelja da omogući svedoku da vidi ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da je nedopustivo da se svedoku daju dokumenti na jeziku koji ne razume. On mora da pročita dokument i ne može se na ovakav način postupati sa svedokom.

SUDIJA ROBINSON: Ali dokument će da bude stavljen na grafoskop i biće preveden.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ne može da bude preveden ceo dokument. Ovde ima 50 stranica, raznih dokumenata, a već sa manipulacijama gospodina Najsa i vađenjem pojedine rečenice ili reči, mislim da ...

SUDIJA ROBINSON: To nije prikladan komentar i mi to nećemo da dozvolimo, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, nije prikladno davati svedoku dokument na jeziku koji on ne razume i to je vama potpuno jasno. To je nedopustivo.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najsa, koliko odlomaka iz ovih dokumenata želite da pročitate?

TUŽILAC NAJS: Mislim da ću da citiram nekoliko povećih pasusa. I mislim da je nemoguće, ako imamo ljude čiji jezici nisu zvanični jezici institucije, da predvidimo i pripremimo dokumente unapred, a ne znamo šta će optuženi da kaže. Uz dužno poštovanje, želim da podsetim optuženog preko Suda da sve dokumente koje je on uveo preko ovog svedoka su bili dostavljeni na ruskom jeziku i nismo

dobili prevode tih dokumenata. Ja se ne obazirem na to kao opravdanje za ono šta ja radim. Ono šta ja radim je očigledno najbolja i najprikladnija metoda po Statutu (Statute) i po pravilima po kojima dokumenti moraju da budu na jeziku institucije. Eto, bar sam sretan što sam nasmejao optuženog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Naravno, naravno. Ruski jezik je zvanični jezik Ujedinjenih nacija, a vi nemate prevodioca.

SVEDOK IVAŠOV: I čak i u NATO.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, sada idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, primili smo k znanju prigovor koji ste imali o tome da se svedoku pokaže dokument koji nije preveden na njegov jezik. Međutim, kako je rekao gospodin Najs, on namerava samo svedoku da predoči neke pasuse iz tog dokumenta, a te pasuse će da prevedu prevodioci. Ako svedok smatra da je donekle stavljen u neravanopravan položaj, onda on treba da na to da skrene pažnju. Gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale ... Usput da kažem, prevodioci su mi rekli da zbog načina na koji se sve ovo prevodi, moraću da govorim glasnije, da se približim mikrofону, dakle, ako se učini da vičem, to nema nikakve veze sa mojim stavom, jer se radi o jednoj neophodnosti, administrativnoj neophodnosti, tako da se nadam da se nećete uvrediti. Hvala vam. Vaša prethodna primedba o ulozi Kontakt grupe, što se toga tiče moram da kažem, uz dužno poštovanje, da nije tačna. Na primer, u izveštaju Savetu bezbednosti od 30. aprila 1998. godine, a dokument ako nije već uvršten u dokazni materijal, ponovo ću da ga iskopiram i podnesem, generalni sekretar je rekao sledeće: "Ja sam morao da se oslanjam na informacije i

procene koje sam dobio od Kontakt grupe, OEBS-a (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) i Evropske unije (European Union) kao što se predviđa u paragrafu 16 Rezolucije Saveta bezbednosti 1160 (UN Security Council Resolution 1160)". Prema tome, generale, Kontakt grupa je vršila jednu važnu i formalnu funkciju za generalnog sekretara Ujedinjenih nacija. Da li vi to prihvatate?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Slažem se utoliko što je Kontakt grupa ponekad donosila dobre zaključke koji su koristili generalnom sekretarju i ona je takođe nudila preporuke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A na osnovu tog izveštaja, ponovo, ako se radi o spisu koji već nije u dokumentima, ja ću da ga uvedem, na osnovu tog izveštaja je doneta Rezolucija 1199 Saveta bezbednosti, što je dovelo do oktobarskih sporazuma, a da li vi onda prihvatate, generale, da su unutar te rezolucije Ujedinjene nacije sa zahvalnošću priznale izjave ministara inostranih poslova Francuske (France), Nemačke (Germany), Italije (Italy) kao i Ruske Federacije i Velike Britanije, Sjedinjenih Američkih Država i drugih zemalja?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Bio bih zahvalan ako biste mogli da navedete na koje izjave mislite i o kom sporazumu govorite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Radi se o Rezoluciji 1199 koja je dovela do oktobarskog sporazuma koji ustanovljava kosovsku Verifikacionu misiju (OSCE Kosovo Verification Mission). Ja nemam rusku izjavu, ali ova rezolucija je sadržavala, takođe ... U stvari, u njoj su bili iskazani izrazi zahvalnosti zbog izjave Ruske Federacije?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja priznajem Kontakt grupu i odajem joj poštovanje. Međutim, Savet bezbednosti je uzimao u obzir njene preporuke i mišljenje, ali ne samo mišljenje te Kontakt grupe već i druga mišljenja. Ako govorite o oktobarskom sporazumu, da li mislite na sporazum Holbruk - Milošević od 10. oktobra?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li sada da pređemo na zbirku dokumenata koji se odnose na Kontakt grupu? Ja ću da zamolim

poslužitelja da, pošto ćemo brzo da prolazimo kroz te dokumente, da ih stavlja na grafoskop i vrlo ćemo se malo zaustavljati. Generale, sada govorimo o dokumentima koji su, u stvari, izjava o Kosovu Kontakt grupe od 24. septembra 1997. godine, sledeća stranica je prazna, onda sledi stranica gde je zabeležena izjava koje se odnosi na Kosovo: "Dana 25. februara 1998. godine", to je na raspolaganju, sledeća stranica je prazna.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, bio bih vam zahvalan kada biste imali u vidu da ja ne znam engleski, ali ja govorim nemački, tako da ne mogu da komentarišem te dokumente.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada od vas ne tražim komentare. Samo hoću da navedem šta imamo da bismo imali kompletene podatke o tome. Onda imamo pismo Saveta bezbednosti od 12. marta 1998. godine, molim da se to prikaže na grafoskopu. Odmah posle toga imamo pismo, mislim da se radi o aneksu koga ste spomenuli. Na sledećoj strani stoji "Aneks" (Annex) i tu se govori o sastanku u Londonu 9. marta 1998. godine. Ja ću da pročitam nekoliko pasusa iz tog aneksa jednim prihvatljivim tempom za prevodiocce, a nadam se da će to da bude u redu i za vas. U paragrafu broj 2, treća linija, molim da mi prevodioci mašu ako budem čitao prebrzo, citiram: "Uznemireni smo što u periodu od septembra, umesto da preduzmu korake da se smanje napetosti ili da se bez preduslova stupi u dijalog koji bi vodio ka političkom rešenju, beogradske vlasti su primenile represivne mere na Kosovu. Ističemo sa naročitom zabrinutošću nedavno nasilje na Kosovu koje je dovelo do barem 80 mrtvih i osuđujemo upotrebu preterane sile od strane srpske policije protiv civila i protiv mirnih demostranata u Prištini (Prishtine) 2. marta. Naša osuda akcija srpske policije ne treba ni na kakav način da se zameni za podršku terorizmu. Naš položaj o tome je jasan, mi u potpunosti osuđujemo terorističke akcije od strane Oslobođilačke vojske Kosova ili bilo koje grupe ili pojedinca. Oni iz kosovsko-albanske zajednice koji zastupaju različite političke opcije treba takođe da jasno naznače da i oni osuđuju terorizam. Takođe, insistiram da oni izvan Savezne Republike Jugoslavije koji pružaju finansijsku podršku,

oružje ili obučavaju teroriste za terorističke aktivnosti na Kosovu, treba odmah da prestanu sa tim. Osuđujemo rasprostanjene policijske akcije u toku proteklih 10 dana koje su dolile ulje na vatru u jednoj već nestabilnoj situaciji. Nasilna represija koja je izražena političkim izrazom kao nenasilna je potpuno nebranljiva. Mi pozivamo vlasti u Beogradu da pozovu nezavisne forenzičke stručnjake da ispituju vrlo ozbiljne optužbe vanpravnih ubistava. Ako se ove optužbe potvrde kao tačne, mi očekujemo da vlasti Savezne Republike Jugoslavije krivično gone i kazne one koji su odgovorni za to." Sad preskačem pasus 5, prelazim na pasus 6: "U svetlu ovog nasilja na Kosovu koje je za svaku osudu, smatramo da smo obavezni da preduzmemo korake koji će da pokažu vlastima u Beogradu da ne mogu da krše međunarodne standarde, a da se ne suoče sa ozbiljnim konsekvencama." Prelazimo na sledeću stranicu i tu se kaže: "Zbog tih događaja Kontakt grupa treba da traži da Visoki komesar za ljudska prava Ujedinjenih nacija (United Nations High Commissioner for Human Rights) pošalje misiju na Kosovo, a takođe traži od Tužilaštva Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju da počne da prikuplja informacije koje se odnose na nasilje na Kosovu, a koje možda spadaju pod nadležnost Tužilaštva". Onda otprilike na polovini te stranice: "Nastaviće da žustro održava napore Svetog Eđidija (Saint Egidio) da se osigura implementacija sporazuma o obrazovanju". Sada prelazimo na sledeću stranicu, stranica 4. Kada sam rekao da ćemo da skrenemo pažnju na neke od ovih pasusa, to sada i činimo. Pri dnu stranice: "Kontakt grupa primećuje da Ruska Federacija ne može da podraži mere 'C' i 'D' gorepomenute, ali ako ne bude nikakvog progressa u pravcu koraka na koje poziva Kontakt grupa, Ruska Federacija će onda da bude voljna da raspravlja o svim gorepomenutim merama. Pozivamo predsednika Miloševića da preduzme brze i efektivne korake i da prihvati obavezu da se pronađe političko rešenje za pitanje Kosova putem dijaloga. Konkretno, on treba u roku od 10 dana da povuče jedinice specijalne policije i obustavi akcije snaga bezbednosti koje se tiču civilnog stanovništva; da dozvoli pristup Međunarodnog komiteta crvenog krsta (ICRC, International Committee of the Red

Cross) Kosovu i drugim međunarodnim organizacijama, kao i predstavnicima Kontakt grupe i drugim ambasadama; da se obaveže javno da će početi proces dijaloga u skladu sa paragrafom 10, sa predstavnicima zajednice kosovskih Albanaca; da će da sarađuje na konstruktivan način sa Kontakt grupom u primeni akcija koje su navedene u paragrafu 6 i koje zahtevaju hitne akcije Vlade Savezne Republike Jugoslavije". I, onda, na sledećoj stranici, časni Sude ovo je jedini dokument koji ću da čitam ovako naširoko ... Dalje se kaže, na vrhu sledeće stranice: "Ako predsednik Milošević preduzme ove korake, mi ćemo odmah da razmotrimo mere koje smo sada usvojili. Ako propusti da preduzme ove korake i nastavi se represija na Kosovu, Kontakt grupa će da preduzme dalje međunarodne mere i posebno se založiti za zamrzavanje sredstava Savezne Republike Jugoslavije i srpske Vlade u inostranstvu". Paragraf 8: "Akcije Beograda su ozbiljno unazadile proces normalizacije Savezne Republike Jugoslavije i njenih odnosa sa međunarodnom zajednicom. Ukoliko Savezna Republika Jugoslavija ne preduzme korake da reši ozbiljna politička pitanja i pitanja ljudskih prava na Kosovu, nema izgleda za bilo kakvo unapređenje njenog međunarodnog položaja. Sa druge strane, konkretni predlozi da se reše ozbiljna politička pitanja i pitanja ljudskih prava na Kosovu će unaprediti međunarodni položaj Savezne Republike Jugoslavije i izgleda za normalizaciju njenih međunarodnih odnosa i punu njenu rehabilitaciju u međunarodnim institucijama". I na kraju, paragraf 10: "Način da se porazi terorizam na Kosovu je da Beograd ponudi zajednici kosovskih Albanaca stvarni politički proces. Vlasti u Beogradu i rukovodstvo zajednice kosovskih Albanaca moraju da preuzmu svoju odgovornost, da uđu bez preduslova u značajan dijalog o pitanjima političkog statusa. Kontakt grupa ostaje spremna da omogući takav dijalog". Generale, mislim da ste vi došli pred Sud sa jednim pasusom koji ste zabeležili, koji se jednostavno bavio upotrebom izraza "terorizam". Nakon što ste saslušali najveći deo ovog teksta koji vam je pročitano, imajući na umu da je ruski član Kontakt grupe imao pristup istom materijalu koji ste i vi imali, da li biste želeli da prihvatite da je ovaj dokument Kontakt grupe ispravno predstavlj-

janje onoga šta se dešavalo na terenu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Gospodinu Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Primedba je u tome što pitanje nije postavljeno korektno, jer upravo u paragrafu "C" se kaže ... "C" i "D", pominju se represivne akcije bezbednosnih snaga Jugoslavije na Kosovu, a dole se kaže: "Kontakt grupa naglašava da Ruska Federacija ne podržava mere pod 'C' i 'D'". Ruska Federacija nije podržala ovu kvalifikaciju o represivnim merama, jer, ukoliko se sećate, gospodo, ovde, koliko se govori o ovih 80 poginulih, to je teroristička grupa u Prekazu (Prekazi i Poshtem) na čelu sa Ademom Jašarijem (Adem Jashari). Ona je bila likvidirana posle celodnevne pucnjave sa policijom.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ovo je još jedan govor u okviru svedočenja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja ću da zatražim od gospodina Najsa da da odgovor na to, ali "C" i "D" se bavi odbijanjem viza i moratorijumom. A pitanje koje je on postavio je da li je svedok spreman da prihvati da li je ovaj dokument fer prezentacija onoga šta se dešavalo na terenu. I ja ne vidim u čemu je veza između toga i činjenice da Rusija nije prihvatila podstavke "C" i "D".

SVEDOK IVAŠOV: Časni Sude, ja smatram da je ovaj dokument bio u velikom stepenu rezultat kompromisa između različitih strana i činjenica da se Rusija nije složila sa dva potparagrafa koji se odnose na optužbe ili zaključke ne znači da to nije validan dokument. Međutim, činjenica je da Ruska Federacija, ministar odbrane i ja lično smo pozdravili svaki napor bilo koje političke strukture da se nađe mirno rešenje, a posebno mirno rešenje kosovskog problema. Ja podržavam ovaj dokument.

SUDIJA ROBINSON: Generale, prekinuo sama vas. Gospodine Najs, preformulišite ovo pitanje i objasnite šta ste mislili pod "aktivnostima na terenu".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svakako, časni Sude, zahvalan sam svedoku za njegov poslednji odgovor u svakom slučaju. Generale Ivašov, kao što sam rekao, vi ste nam doneli jedan odlomak koji se odnosio samo na terorističke aktivnosti i mislim da to možemo da vidimo u paragrafu 3 ovog aneksa. Ja sam pročitao jedan opšti pregled napetosti i osude terorizma, osude policijskih akcija širokih razmera poslednjih 10 dana, zatim nasilja koje je za osudu na Kosovu i tako dalje. I ja vam sugerišem da je Kontakt grupa na osnovu svih najboljih informacija koje je imala na raspolaganju utvrdila jedan neutralnu, ravnopravnu procenu na terenu. Da li se vi ne slažete sa tim ili prihvatate da je to učinjeno na taj način?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Prvo, Kontakt grupa nije bila jedno zvanično utvrđeno telo i njeni zaključci su ponekad bili subjektivni. Drugo, vi ste pročitali paragrafe u vezi sa kojima je postignuta saglasnost. Međutim, predlozi Ruske delegacije, jedan od njih je bio da se ne daju vize liderima OVK, da se uhapse teroristi po dolasku u glavne gradove zapadnih zemalja kao i nekoliko drugih predloga. Oni nisu prihvaćeni. Prema tome, nisu ni odraženi u ovom dokumentu. Zatim, gospodine Najs, vi govorite vrlo uvereno o nekim pitanjima kao što su represija i slično. Ja vam ponovo kažem da je Rusija pozdravila i predložila složene mere za političko rešenje i zbog toga je i učestvovala u Kontakt grupi i drugim telima, ali paralelno sa ovim političkim procesom ...

SUDIJA ROBINSON: Mislim da ne odgovarate na pitanje. Molim vas posvetite pažnju pitanju. Pitanje je bilo da li se vi slažete da je Kontakt grupa donela zaključke na fer način, jednak prema svim stranama kakve su se aktivnosti odvijale na terenu? I vama je postavljeno pitanje da li vi prihvatate to, da li se slažete sa tim ili se ne slažete?

SVEDOK IVAŠOV: Ja to ne prihvatam u celini, jer Kontakt grupa nije bila u prilici da da jednu objektivnu ocenu. To su pitanja o kojima je

postignuta saglasnost. Međutim, bilo je tu pitanja o kojima nije postignuta saglasnost. Na primer, tu nisu uključeni ruski predlozi, ali ja se slažem sa ovim dokumentom kao jednom celinom.

SUDIJA ROBINSON: Znači sad imate odgovor, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Hvala lepo.

SUDIJA KVON: Generale, zar nije tačno da se ruska delegacija složila sa potparagrafima "A" i "B", a reč je o jednom sveobuhvatnom embargu na oružje i o odbijanju da se Savezna Republika Jugoslavija snabdeva opremom?

SVEDOK IVAŠOV: Da, ruska delegacija se složila sa ovim potparagrafima. Moje lično mišljenje je bilo drugačije, ali nije uzeto u obzir.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo dalje. Ako bi poslužitelj mogao da nam pomogne, sledeći dokument je pismo od 27. marta, sledeća stranica, samo da je pokažemo, to je aneks. Možda možemo to da pogledamo na brzinu, nekoliko pasusa. U paragrafu 2, generale Ivašov, vidite da u okviru ovog aneksa, dakle sastanka 25. marta 1998. godine, zabeleženo je da je "u Londonu Kontakt grupa pozvala predsednika Miloševića da preduzme brze i efektivne korake da se prekine nasilje na Kosovu i da se obaveže na političko rešenje kroz dijalog bez preduslova, kako bi se krenulo dalje i postigli ti ciljevi". U paragrafu 5 je zabeleženo: "Od našeg sastanka u Londonu ostvaren je progres u nekim područjima za koje smo zabrinuti. Beograd je učinio neke pokrete u odnosu na dijalog o velikom broju pitanja, uključujući autonomiju Kosova i ide se dalje ka sporazumu koji je odavno trebalo da bude implementiran, primena sporazuma o obrazovanju". Molim poslužitelja da sada okrene sledeću stranicu, nadam se da je ovo adekvatan izbor ovog dugog dokumenta. U paragrafu 9 se kaže: "Ukoliko Savezna Republika Jugoslavija ne preduzme korake da reši ozbiljna politička pitanja i pitanja ljudskih

prava na Kosovu, nema izgleda za bilo kakvo unapređenje njenog međunarodnog položaja". Zatim, ako idemo dalje na paragraf 10: "Kontakt grupa ponovo potvrđuje svoje čvrsto suprotstavljanje svim terorističkim akcijama. Nasilje ne doprinosi traženju rešenja na Kosovu. To se odnosi podjednako na srpsku policiju i ekstremiste, kosovske Albance". Paragraf 11 pozdravlja odlučnost doktora Rugove (Ibrahim Rugova) da drugo rukovodstvo zajednice kosovskih Albanaca ubedi da prihvati nenasilan stav i dalje se kaže: "Beogradske vlasti međutim ne mogu da opravdaju svoju represiju i nasilje na Kosovu u ime antiterorističkih aktivnosti. Ponavljamo da je način da se bori protiv terorizma u tome da Beograd ponudi zajednici kosovskih Albanaca stvarni politički proces". U paragrafu 13 Kontakt grupa opisuje svoj fundamentalni stav koji je ostao isti: "Mi ne podržavamo ni nezavisnost, ni održavanje *status quo* kao krajnji rezultat pregovora između beogradski vlasti i rukovodstva kosovskih Albanaca o statusu Kosova." Da bismo uštedeli na vremenu ja sam pročitao samo neke odlomke, ali da li vi osporavate bilo koji od pasusa koji sam pročitao u ovom konkretnom dokumentu?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja podržavam i učestvovao sam u pisanju nekoliko paragrafa u ovom dokumentu, ali želim da naglasim da ruski predstavnik, kao i svi ostali, nije bio zvaničan učesnik. Međutim, ja ne podržavam zaključke koji se odnose na represiju i nasilje u odnosu na teroriste. Imam drugačiji stav i to sam izjavio nekoliko puta, uključujući i rukovodstvo Jugoslavije. To je bio stav Ministarstava odbrane. Ja sam rekao da mora da se bude aktivniji u hapšenju i neutralisanju rukovodstva terorističkih organizacija, kako bi se minimalizirale žrtve među civilnim stanovništvom. Drugim rečima, ja se slažem sa nekim zaključcima, a ne slažem se sa drugim. I morate da imate na umu da ruski predstavnik nije bio zvanični predstavnik, kao što ni Kontakt grupa nije bila zvanično telo. Bila je, međutim, vrlo korisna u ostvarenju mirnog rešenja.

SUDIJA KVON: Izvinjavam se, gospodine Najš. Da bismo imali ispravan transkript, pitam se da li je svedok to zaista rekao, da on podržava i da je učestvovao u pisanju nekoliko paragrafa ovog doku-

menta? Da li ste vi to zaista rekli? Da li ste učestvovali u pisanju nekoliko paragrafa ovog dokumenta ili ste rekli da niste?

SVEDOK IVAŠOV: Učestvovao sam kao ekspert, kao stručnjak i ja sam izneo predloge samo o pitanjima izgradnje mera za političko rešenje. To je bio moj stav i stav Ministarstva odbrane Rusije.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle vaš kolega i svi ostali u Kontakt grupi su, u stvari, imali prednost da saslušaju vaše predloge, zar ne?
SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći dokument je pismo od 30. aprila i molim vas da to pokažete na grafoskopu. Dakle, to je pismo i vidimo onda sledeću stranu, to je aneks. Interesuje me vaš komentar samo u vezi sa jednim paragrafom, paragraf 3: "Kontakt grupa osuđuje nasilje na Kosovu i posebno preteranu upotrebu sile od strane jugoslovenske vojske i proliferaciju oružja na teritoriju. Kontakt grupa apsolutno odbija terorizam kao način donošenja političke promene, kao i sve ostalo nasilje kojim se onemogućava političko rešenje. Kontakt grupa poziva političke vođe Savezne Republike Jugoslavije i zemalja iz regiona da se maksimalno uzdrže, u celini da poštuju ljudska prava i spreče uvoz oružja i oružanih grupa iz inostranstva i osude terorizam". Generale Ivašov, da li mislite da je ovo sasvim fer stav Kontakt grupe?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja ne mogu da komentarišem čitav dokument, jer nemam čitav tekst ispred sebe. A što se tiče osude terorizma i stavljanje tačke na snabdevanje oružjem i o porastu terorističkih aktivnosti, da, ja te segmente podržavam, a što se tiče upotrebe preterane sile, to je jedna uopštena fraza. Juče sam rekao i danas mogu da potvrdim da Rusija i njena vojna delegacija su detaljno razmatrali sa svojim ruskim kolegama upotrebu vojne sile u borbi protiv terorista. Mogu da vam kažem da sam video jedan određeni broj naređenja gde se ograničavala aktivnost vojnih snaga

i mogu da vam dam brojeve tih naređenja. Unutar vojske postoji Vojno tužilaštvo, postoji i Vojni sud, tako da oni koji krše vojne zakone i ne poštuju naređenja mogu da budu krivično gonjeni. Postojali su takvi sudovi i sprovedena su suđenja protiv onih koji su kršili pravila, tako da mogu da vam kažem da sam siguran da se zakon primenjivao u onim slučajevima kada je upotrebljena preterana sila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ponavljate ono šta ste nam juče rekli. Naravno, mi ćemo možda i da vidimo dokazne materijale koji se odnose na ovu vrstu suđenja, ali možete li da nam odgovorite na sledeće: u ovom periodu do 1998. godine, da li ste tada bili na Kosovu?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Na koji period tačno mislite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 1998. godine.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ne, 1998. godine nisam bio na Kosovu. Ne, tamo su bili moji oficiri, oni koji su meni raportirali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeće pismo je pismo od 24. juna 1998. godine. Onda imamo aneks. Molim da se to stavi na grafoskop. Paragraf 3 ovog aneksa ću da pročitam, a možda i paragraf 6. On glasi: "Od 28. juna 1998. godine", citiram, "snage bezbednosti su ponovo intervenisale bez razlike, izazivajući mnogo civilnih žrtava i prisiljavajući na desetine hiljada stanovnika da pobegnu iz svojih domova. Ministri su osudili nasilnu i neprikladnu upotrebu sile od strane Beograda, što je dovelo do uništavanja širokih razmera i namerno raseljavanje velikog broja ljudi. Takođe su osudili veliki pro-pust Beograda da preduzme konkretne mere da smanji napetosti. Ministri su, prema tome, odlučili da vlastima u Beogradu postave jedan broj ključnih tačaka na osnovu kojih traže akciju odmah, a da bi se sprečilo dalje pogoršavanje situacije". A te mere uključuju: "Da se prestane sa svim akcijama od strane snaga bezbednosti koje utiču na civilno stanovništvo i da nareda da se povuku jedinice bezbednosti koje se koriste za represiju civila: da omoguće efikasan i

neprestani međunarodni nadzor na Kosovu i da dozvole neometani pristup monitorima; da olakšaju, u sporazumu sa kancelarijom Visokog komesara za izbeglice Ujedinjenih nacija i Međunarodnim komitetom crvenog krsta povratak kućama izbeglica i raseljenih lica i da dozvole slobodan i neometan pristup humanitarnim organizacijama da se snabdeva Kosovo i da napreduju rapidno u svom dijalogu sa kosovskim Albancima i sa njihovim rukovodstvom". E sad prelazimo na paragraf 6 i 7: "Ministri očekuju da će Beograd odmah da preduzme korake iz paragrafa 3. Pozdravili su poziv predsednika Jeljcina predsedniku Miloševiću za sastanak 16. juna. Naglasili su važnost toga da predsednik Milošević iskoristi taj sastanak da bi objavio napredak što se tiče koraka koji su gore navedeni i da se Beograd obaveže da će u potpunosti da ih sprovede. Ako se koraci koji se navode u paragrafu ne preduzmu bez odlaganja, doći će do daljih koraka koji će da dovedu do usvajanja mera da se zaustavi nasilje i zaštititi civilno stanovništvo, uključujući i one korake koji zahtevaju ovlašćenje Saveta bezbednosti putem njegove rezolucije". Paragraf 7: "U međuvremenu ministri su takođe tražili od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju da preduzme brze i iscrpne istrage bilo kojih kršenja međunarodnog humanitarnog prava na Kosovu i preduzeli su mere da pomognu susednim zemljama da poboljšaju svoju bezbednost". Generale, ovaj dokument Kontakt grupe u stvari se zasniva na informacijama, uključujući i one koje dolaze od vas i od vaših oficira. Da li ima razloga da se sumnja u prikaz situacije na Kosovu?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Naši predstavnici u Kontakt grupi su primili ove informacije i u određenoj meri su to i prosleđivali. Međutim, mi smo vrlo tesno pratili kako je jugoslovenska strana izvršavala tu preporuku. Ja ću da vam pročitam par redova. Naređenje komandanta Prištinskog korpusa broj 45520 glasi: "Obezbediti visoki nivo odgovornosti svih onih pripadnika jugoslovenske vojske u odnosu na izdata naređenja. Svi koji budu prekršili ta naređenja će biti podložni krivičnom gonjenu". Dalje, direktiva Generalštaba je bila izdata, koju je potpisao general Ojdanić, o merama koje vojnici treba da sprovedu vojnika na teri-

torijama u kojima je dolazilo do terorističke aktivnosti i tu se kaže: "Ubijanje osoba koje su u pritvoru kao i njihovo ranjavanje je zabranjeno i da se to ne sme činiti bez prethodnog vojnog ili sudskog naloga" Ovo se odnosi na civilno stanovništvo ...

SUDIJA ROBINSON: Ja vas zaustavljam, generale. Čini mi se da se pojavljuje jedan obrazac u vašim odgovorima, a to je da dajete informacije koje se, ustvari, ne odnose na postavljeno pitanje. Možda je to praksa koja je uobičajena među advokatima, ali ja to ne kažem na neki uvredljiv način, pošto sam i sam advokat, ali molim vas da se rukovodite konkretnim pitanjem koje vam je postavljeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, zahvalan sam za tu intervenciju. Ja obično sada primenjujem svoje novo pravilo, a to je da ne pokušavam iznova, već da pokušam jednom, pokušam drugi put i onda da odustanem, ali mislim da ću odmah da napustim ove pokušaje zato što imamo jako puno materijala koji treba da pokrijemo. Molim da sada pogledamo sledeće pismo, pismo od 6. jula ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pitanje u pogledu citata nije postavljeno korektno. Gospodin Najs je citirao tačku 3 ovog aneksa, a preskočio da citira tačku 4 koja je neka vrsta ravnoteže sa tačkom 3, a gde se kaže: "Ministri, osim lidera kosovskih Albanaca ...

SUDIJA ROBINSON: Ovo je klasičan način na koji treba da se vrši dodatno ispitivanje. Vi to pitanje možete da postavite svedoku. Dakle, to je klasičan vid dodatnog ispitivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja vama ovo govorim, jer sve to šta je radila Kontakt grupa, a to se vidi iz svih ovih papira, stalno je pravila ravnotežu između delovanja legalnih snaga i delovanja terorista. Danas u svetu to više niko ne bi prihvatio da radi. Zamislite danas da neko u svetu kaže da se podjednako osuđuju teroristi i ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodinu Miloševiću, ja sam vas zaustavio

zato što vi prevazilazite okvire za jedan komentar. Vi ste slobodni da dodatno ispitujete svedoka po ovom pitanju, da mu kažete prilikom dodatnog ispitivanja sledeće: "Postavili su vam pitanja o paragrafu 3 i ja vam sada iznosim suštinu onoga šta stoji u paragrafu 4". I to je to i vi biste na taj način onda mogli da se pozabavite tim pitanjem. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Generale, pre nego što pređem na sledeće pitanje, a skoro sam završio, pogledajmo sledeće pismo. Pre nego što to uradimo, hoću da kažem da ste vi citirali iz dokumenata Prištinskog korpsa. Odakle ste dobili te dokumente, jer mi smo imali poteškoća da dobijemo te dokumente?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Mogu da vam dam datume i brojeve naređenja, dakle onih naređenja koje je izdalo Ministarstvo odbrane, Generalštab i Prištinski korpus. Sva ova naređenja su klasifikovana. Ja sam sebi napravio izvode, a ove izvode smo mi dobili od ruskih predstavnika u Verifikacionoj misiji. Zašto su oni to uradili? To su uradili zato što svaka analiza mora da uključuje i analizu pravnih dokumenata, naređenja, zakonskih odredaba i tako dalje. I onda mora da se analizira način na koji su oni izvršavani i to je upravo procedura koju su sledili ruski predstavnici. Mogu da vam dam brojeve.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda ćemo time da se pozabavimo ako budemo imali više vremena ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li mogu ja da dobijem od vas obaveštenje? Na osnovu onoga šta kaže gospodin Najs ... Da li gospodin Najs tvrdi da oni ne raspolažu dokumentima Vojske Jugoslavije iz vremena agresije NATO na Jugoslaviju, dakle naredbama Prištinskog korpusa, naredbama Generalštaba, naredbama Vrhovne komande? Da li gospodin Najs tvrdi da oni ne rasplažu tim dokumentima?

SUDIJA ROBINSON: To nije pitanje koje ja mogu da postavim gospodinu Najsu, nije prikladno. Gospodin Najs odlično zna kako

treba da vodi svoj predmet.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći dokument, mislim da je to dokument od 16. jula. Molim da se sledeći dokument stavi na grafoskop. To je pismo od 16. jula i onda molim da pogledamo aneks. Hvala vam, vi me pretičete. Sada govorimo o sastanku od 8. jula. Hoću da pročitam jedan deo iz trećeg pasusa: "Kontakt grupa je istakla povlačenje snaga bezbednosi koje se inače koriste za represiju civila i da je to nešto šta još uvek nije izvršeno, iako su snage bezbednosti nedavno pokazale određeni stepen uzdržanosti. Brzi napredak u dijalogu sa rukovodstvom kosovskih Albanaca nije izvršen. Kontakt grupa je prihvatila značaj obećanja koje je predsednik Milošević dao na svom sastanku sa predsednikom Jelcinom 16. juna i naglasila je potrebu da se ona u potpunosti sprovedu. Takođe je istakla obavezu predsednika Miloševića da obezbedi međunarodnim posmatračima slobodan i neometan pristup Kosovu". Neću dalje da čitam, ali da li ste do sada zadovoljni ovim delom dokumenta?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, ja sam bio protiv i još uvek sam protiv jednakog ponašanja u odnosu na zakonite vlasti i teroriste. To jest, nije postojala analiza zakona, odredbi i naređenje, ništa od toga nije bilo urađeno. Prema tome, da bih ja da procenu toga i odgovorio vam sa da ili ne, je nešto jako teško, naročito pošto nisam video ceo dokument. Svaka stavka, svaki pasus dokumenata Kontakt grupe predstavljaju kompromis u odnosu na prethodni ili sledeći pasus.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oni su svi na raspolaganju da se u potpunosti razmotre, a mi ćemo da dođemo samo do zaključka iz ove zbirke dokumenata. I molim da sudski poslužitelj jedan po jedan taj dokument stavlja na grafoskop. I dolazimo sada do zaključka od 22. januara 1999. godine, zaključci predsedavajućeg i na sredini stranice vidimo: "Kontakt grupa želi da SRJ prestane sa svim ofanzivnim akcijama i represijom na Kosovu; da unapređuje bezbedan povratak kući svim raseljenim licima u poslednjih nekoliko dana iz predela Račka

(Recak) i da preduzme korake da se spreči humanitarna katastrofa; da omogući KVM i njegovom načelniku misije da neometano izvršavaju svoje odgovornosti; da u potpunosti sarađuje sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju i da omogući istražiteljima pristup Kosovu; da radi sa međunarodnim Tribunalom; da oni koji su odgovorni za Račak budu privedeni pravdi; da suspenduje oficire VJ i MUP-a koji su operisali u Račku 15. januara dok se ne obavi istraga i to se ne objavi i da se u potpunosti pridržava sporazoma OEBS - SRJ i NATO - SRJ koji su relevantni". Onda molim da pogledamo sledeće pismo. To je pismo od 29. januara, tu takođe imamo aneks od dve stranice. Molim da pogledamo drugu stranicu aneksa i ovde vidimo jedan spisak zahteva koje iznosi i Kontakt grupa: "Da se traži od Savezne Republike Jugoslavije da u potpunosti prestane sa ofanzivnim akcijama, da se pridržava sporazuma i rezolucija; da unapredi bezbedan povratak onih koji su prisiljeni da beže; da u potpunosti sarađuje sa OEBS i KVM; da sarađuje sa Međunarodnim sudom; da izvrši istragu oko Račka; da suspenduje određene oficire iz vojske i policije". Znači, to je to. To su zapisi Kontakt grupe na kraju tog perioda i ona je tu iznela svoje zahteve u odnosu na Jugoslaviju. Oni su jednostavno odražavali, zar ne, generale, jednu kombinaciju događaja gde je bilo i represije i ispada od strane jugoslovenskih snaga, kao i takozvane terorističke aktivnosti, to jest terorističke aktivnosti bez obzira kako se ta aktivnost opisivala, od strane OVK?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Časni Sude, teško mi je da odgovorim na pitanje gospodina Najsa. Pre svega, ja ne znam kakav je bio stav ruske strane i njeni predlozi, jer ja nisam direktno učestvovao u tim događajima, a treće, to nisu zvanični dokumenti. Prema tome, teško mi je sada da dam procenu ovog velikog kompleta dokumenta. Ja mogu da odgovorim na konkretna pitanja, ali ne mogu da odgovorim na pitanja ovakve prirode koja traže vrlo ekstenzivnu analizu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Poslednje pitanje u vezi sa ovom temom je sledeće. Vi ste u odgovoru na pitanje uvaženog sudije Kvona

(Kwon) i moje pitanje objasnili da ste vi zaista bili jako angažovani u pisanju jednog od ovih izvještaja i da su vaše informacije koje su dolazile u vašu kancelariju bile na raspolaganju Kontakt grupi u to vreme. Da li se to nastavilo tokom perioda angažmana Kontakt grupe, to jest, da li je vaša kancelarija sve vreme stavljala na raspolaganje Kontakt grupi svoje informacije preko ruskog predstavnika?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, ja nisam rekao da sam ja u celini učestvovao. Ili je bila greška u prevodu, ili je došlo do nekog drugog nesporazuma. Ja sam rekao da sam učestvovao u pisanju nekih dokumenata kao stručnjak. A kada je reč o vašem drugom pitanju, oficiri koji su bili u Verifikacionoj misiji dostavljali su informacije Kontakt grupi i mogu odmah da vam kažem da oni to nisu radili. Oni su podnosili izveštaje svojim nadređenima, a onda je ta informacija bila sastavljena i takva je mogla da bude poslata ili Ministarstvu spoljnih poslova ili na neko drugo mesto i tako da dođe do predstavnika. Ja ne znam tačno koju količinu informacija je on primao. Ni jedan oficir ruske vojske nije snabdevao Kontakt grupu bilo kakvim informacijama.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pre nego što pređemo na to da damo brojeve dokaznih predmeta za materijal Kontakt grupe, a što će da bude korisno, ja sam vam dostavio, ukoliko to bude korisno, izjavu generalnog sekretara o ulozi Kontakt grupe, to još nije bilo uvedeno kao dokazni predmet. Takođe sam pomenuo Rezoluciju 1199 koja je dovela do oktobarskog sporazuma, to takođe nije bilo uvedeno kao dokazni predmet. To je sada na raspolaganju tako da ako bi to sada moglo da se uvede po svom logičnom redosledu, možda bi smo to prvo trebali da uradimo. To je sada na raspolaganju.

SUDIJA ROBINSON: Pre nego što to uradimo, da saslušamo gospodina Miloševića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovi dokumenti Kontakt grupe nemaju veze sa svedočenjem generala Ivašova. General Ivašov nije radio u Kontakt grupi. General Ivašov čak i ne deli ocene Kontakt grupe. On

se nije pozivao na dokumente Kontakt grupe i nikakvi se dokumenti Kontakt grupe putem ovog svedoka ne mogu uvoditi. Ako gospodin Najs hoće da ih uvede, nek ih uvede putem nekog svedoka koji ima veze sa radom Kontakt grupe, a ne preko generala Ivašova. Tako bismo mogli da uvedemo i današnje novine holandske u dokazni predmet, pošto je general Ivašov trenutno u Hagu.

SUDIJA ROBINSON: Ne slažem se sa vama, gospodine Miloševiću. Svedok je bio u mogućnosti da komentariše nekoliko pasusa koje mu je izneo gospodin Najs. Sasvim je u redu da se ovi dokumenti uvedu kao dokazni predmeti.

TUŽILAC NAJS: Izveštaj koji sam citirao.

sekretar: To je 789.

TUŽILAC NAJS: Rezolucija 1199.

sekretar: To će da bude dokazni predmet 790, a komplet dokumenata će da bude 791, tabulator od 1 do 11.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Generale, oktobarski sporazum kojim je formirana Kosovska verifikaciona misija, ako mogu da vas podsetim da je pre formiranja Kosovske verifikacione misije postojala nezavisna misija posmatrača, pod skraćenicom KDOM (Kosovo Diplomatic Observer Mission) u kojoj su imali predstavnike Rusija, Amerika, Engleska, Francuska i još neke druge zemlje. I pre nego što je misija KDOM spojena u KVM, osim američkog dela KDOM koji je ostao odvojen, hteo sam da podsetim sve na dokaze koje smo čuli. Dakle, hteo bih da proverim neka zapažanja do kojih je došao general Klaus Nauman, koji je bio jedan od najviših vojnih predstavnika u NATO u to vreme. On je rekao da, koliko je njemu poznato, da su jugoslovenske vlasti poštovale oktobarski sporazum, jer su povukle svoje snage u kasarne, a to nije bilo lako da se uradi jer je trebalo da se povuče 6.000 policajaca. I da je on objasnio, dakle gospodin

Klaus Nauman, da je bio pun optimizma da će do kraja oktobra da se ostvari taj prelomni trenutak. Sada nemojte da dozvolite da vas navodem na pogrešan put. Vi ste izneli vrlo ozbiljne optužbe protiv NATO, na njegovu objektivnost i na njegovu politiku, a ovo je nešto šta je Klaus Nauman rekao: "Prvobitno, stav jugoslovenskih vlasti na sporazum koje su ispoštovale, me je učinio vrlo optimističnim". Da li mislite da je Klaus Nauman shvatio to ispravno ili ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja mislim da je Klaus Nauman bio u pravu u smislu da su jugoslovenske vlasti ispoštovale svoje obaveze i zahteve koji su im postavljeni na diplomatskom nivou, ali oni su podržani pretnjom vojnom silom. Već početkom leta 1998. godine, generalni sekretar NATO, gospodin Solana, je rekao da su uzete u obzir sve opcije i NATO je spreman da pokrene vazdušne napade i operacije na kopnu. A posle toga, kada je reč o sporazumu od 16. oktobra, on je izjavio da su NATO snage spremne da počnu napade u roku od 96 sati. Dakle, napade na Jugoslaviju. I to je kada je izvršen vojni pritisak. Ja se slažem sa Naumanom u vezi sa činjenicom da je jugoslovenska vojska i jugoslovensko rukovodstvo se složilo da naruši svoj suverenitet time što bi dozvolila NATO avionima da obaljavljaju izviđačke akcije u njihovom vazdušnom prostoru i nad njihovom teritorijom. To je kršenje suvereniteta jedne zemlje. Međutim, gospodin Milošević je to učinio kako bi se izbegla vojna intervencija. Ja bih želeo da skrenem pažnju uvaženim sudijama na to da su jugoslovenske snage, legalne snage od leta do jeseni 1998. godine nanele značajne gubitke terorističkim snagama. Nakon što se jugoslovenska vojska i policija povukla u kasarne, broj terorističkih akcija u tom području se povećao i to četiri puta, uprkos prisustvu Verifikacione misije i izviđanja vazdušnog prostora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, vi možete, ako hoćete, da odgovarate na pitanja kratko. I ja znam da bi sudije to više volele, jer oni više vole kraća objašnjenja. Ja ću sada da se pozabavim pitanjem koje ste vi pokrenuli. Vidite, Klaus Nauman, general NATO je dao ovu izjavu i vi ste to komentarisali juče pred ovim Sudom, stranica transkripta 6995, kada ste Sudu rekli: "Da budemo iskreni, iz infor-

macija koje sam dobio u izveštajima sa terena od KDOM, a kasnije KVM, mnoge incidente je isprovocirao OVK koji je očigledno pokušavao da iskoristi situaciju u kojoj se stvorio vakuum povlačenjem srpskih snaga bezbednosti i da na mala vrata preuzme kontrolu nad regionima. Oni se nisu uzdržali nasilja da bi to učinili. I to je bilo jedan od najviših predstavnika NATO koji je govorio pred ovim Sudom. Vi nemate prigovor na ovo šta je rečeno? Da li se slažete sa tim?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da li biste malo konkretnije to rekli? Moram da priznam da nisam posvetio dovoljno pažnje, gospodine Najš. Izvinjavam se. Recite mi sada ko se ušunjao u čiju zonu i isprovocirao nasilje? Da li ste pod tim mislili na državne vlasti ili OVK?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: OVK u područjima koje su napustile jugoslovenske snage koje su se povukle?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da. Mi smo imali mnogo informacija u tom smislu da se teroristička organizacija Oslobođilačka vojska Kosova zaista ... Časni Sude, pročitacu vam ponovo nešto iz naređenja: "Albanske terorističke snage su se reorganizovale, opremile boljim naoružanjem ..."

SUDIJA ROBINSON: Zaustaviću vas iz razloga koje sam već objasnio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidite, Klaus Nauman, general Klaus Nauman je produžio i rekao sledeće: "Problem u mnogim slučajevima, koliko sam ja to kasnije video, a posebno tokom novembra i decembra, da je reakcija srpskih snaga ponovo bila neprimerenih razmera. Oni su se ponovo vratili na stari stav kada su reagovali na incidente: kada bi, recimo, jedna osoba ubila ili bi pokušala da ubije policajca", onda on ide dalje.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najš ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas malo strpljenja, jer ja želim da završim sa ovim pasusom. On ide dalje i kaže sledeće govoreći o

NATO. "NATO nije imao instrumente kako da stavi OVK-a pod kontrolu, da utiče na njih, jer", kako je on rekao, u svom NATO svojstvu njemu nikada nije bilo dozvoljeno da razgovora sa predstavnicima OVK, jer je NATO prvobitno nazivao te ljude teroristima i glavno pravilo je bilo da NATO nikada neće da pregovara sa teroristima i to je nešto šta nije nevažno. Ako pogledate sastav NATO, on kaže, "u nekim od zemalja NATO imamo terorističke pokrete" i, na kraju, je rekao: "Nakon decembra su videli povećanje nasilja na obema stranama", a to je čovek koji je bio ne čelu NATO. Ja sam naravno rezimirao pasuse njegovog svedočenja, ali nadam se da sam to učinio na fer način. Da li ima bilo šta u ovome šta sam ja rezimirao, a šta ne bi bilo fer ili tačno? On je bio na terenu.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja mogu da kažem da samo imam poštovanje za generala Naumana i sa njim sam imao mnogo rasprava o kosovskom problemu. On je u pravu kada kaže da NATO nije mogao da obavlja policijske poslove na Kosovu i zbog toga smo mi sugerisali da se umesto vojnog pritiska rasporede međunarodne policijske snage. To je nešto sa čim se gospodin Nauman složio. Međutim, ima ovde jedna veoma značajna stvar kada gospodin Nauman kaže da ako se ubije jedan policajac, nije u redu koristiti se preteranom reakcijom silom. I u okviru NATO i u okviru Kontakt grupe prihvaćeno je, priznato je da je uspostavljena teroristička grupa, jedna vrlo velika organizacija u kojoj je bilo mnogo hiljada naoružanih ljudi i svaki teroristički akt, kao što je ubistvo policajca ili mirnog građanina, nije nešto sa čime su mogla da se bave samo dvojica policajaca. Naravno da je morala da bude reakcija, ali većina terorističkih akata su bile masovne akcije širokog raspona, pažljivo isplanirane i da bi se otkrili teroristi, da bi se uhapsili, bilo je neophodno koristiti velike snage, posebno snage bezbednosti, ali takođe i vojsku. Ja takođe želim da ukažem na još jednu stvar. Postoji rukovodstvo Generalštaba i zvanična naređenja koja zabranjuju upotrebu teškog naoružanja. Određene konkretne akcije su bile zabranjene na osnovu pravila i zakonodavstva. I na osnovu tih naređenja mi smo zaključili da su preduzete sve neophodne mere da bi se izbegla upotreba teškog naoružanja i da bi se izbegla kolat-

eralna šteta među civilnim stanovništvom. Ali mi ne negiramo da je možda došlo do određenog preterivanja kada je reč o učešću pojedinačnih vojnika.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, generale. Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ću da pređem na sledeću temu o kojoj ste vi dali mišljenje, a reč je o tačnosti izveštavanja Kosovske verifikacione misije koja se nalazila tu na terenu od kraja jeseni 1998. godine, do 20. marta 1999. godine. Da li ste vi tamo bili? Vi ste bili tamo 1998. godine, ali da li ste bili pre marta 1999. godine? Tačnije niste bili 1998. godine, da li ste bili pre 20. marta 1999. godine?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, ja sam bio na prilično visokom položaju i nisam oraganizovao nikakve vojne akcije. Međutim, vodio sam vojne posmatrače, davao sam im zadatke i posećivao sam Beograd vrlo često. Nisam imao potrebe da odlazim direktno na teren ili da posećujem područja borbenih dejstava ili čak i područja gde je delovala misija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vas podsetim i da podsetim Pretresno veće, ukoliko je potrebno: sistem podnošenja izveštaja Kosovske verifikacione misije išao je od službenika, odnosno oficira na terenu do regionalne kancelarije, kroz koordinacioni centar, pa do regionalnog centra, pa onda u Prištinu do, na primer, ambasadora Vokera (William Walker). Mi smo čuli svedoka Odbrane, nekoga ko je dve ili tri nedelje vodio jednu kancelariju na terenu, čoveka po imenu Keit (Roland Keith) i čuli smo nešto o tom regularnom izveštavanju, videli smo dokumenta o tome i čuli smo od ljudi na regionalnom nivou, na primer od generala Drevenkijeviča (Karol John Drewienkiewicz), Mesoneva (Joseph Omer Michel Maisonneuve) i generala Caglinskog (Richard Ciaglinski). General Drevenkijevič je bio jedan od Vokerovih zamenika. Recite nam ponovo zašto kažete da su izveštaji koje smo mi čuli i koji su uvedeni kao dokazi, zašto su nepouzdati?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, to što sam ja

spomenuo određena naređenja i zakone, to je bio sastavni deo rada i izveštaja ruskih posmatrača. Drugo, ruski posmatrači su uvek počinjali svoj rad tako što su proučavali zakone i odluke državnih vlasti tog regiona gde su oni bili upućeni. Međutim, dozvolite mi još da dodam da su oni svoje izveštaje slali svojim starešenama. Međutim, u izveštajima gospodina Vokera nećete da vidite da se spominju bilo kakve analize zakona ili odredbi. Dalje, gospodin Voker i mnogi drugi predstavnici NATO nisu analizirali naređenja koja su bila izdavana vojsci i policiji, a kako bi mogli da donose zaključke o zakonitoj ili nezakonitoj prirodi njihovih akcija. Prema tome, postoji verovatno još jedan broj argumenata koje bih mogao da iznesem da objasnim da oni nisu savesno obavljali svoj posao. A izveštaji koje su oni slali OEBS nisu odražavali stvarnu sliku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je ovo možda malo drugačije, ja ne pravim primedbu zbog toga, generale, ali možda ja to malo drugačije od načina na koji ste to juče izrazili. Znači, vi ste bili zabrinuti zbog toga što izveštaji nisu obuhvatali i zakonski pravni okvir vojske ili policije? Da li je to ono šta vi, u stvari, hoćete da kažete?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Tužilaštvo se upravo bavi zvaničnicima koji su imali zvanične položaje, koji su izdavali naređenja, koji su donosili odredbe, formulisali pravila, tako da kada vi prikupljate svoje dokaze samo tako što razgovarate sa izbeglicama koje idu u Makedoniji ili što razgovarate sa teroristima ili pripadnicima OVK ili slučajnim prolaznicima, to je takođe, verovatno, potrebno, ali ja sam, na primer, dao uputstva našim posmatračima da oni treba da započnu svoj posao tako što će da razgovaraju sa funkcionerima, tako što će da studiraju propise, odredbe i zakone državnih vlasti i da onda saslušaju ono šta i druge strane imaju da kažu. Očigledno, misija gospodina Vokera je imala drugačiji pristup.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo da vas podsetim, ako vi niste bili svesni toga, a i nas da podsetim, hoću da kažem da je misija započela sa prilično velikim brojem vojnog osoblja, zato što su oni

bili na raspolaganju, lakše je bilo doći do njih, a namera je bila da se pređe na jednu misiju koja će onda da sadržava ljude koji su imali više iskustva kada su u pitanju izbori i slične takve stvari. Izveštaj je bio činjeničan, jednostavno je trebao da izvesti o onome šta se dešavalo na terenu. Prema tome trebalo je da budu uspostavljene konkretne veze i sa srpskim snagama i sa OVK, da se onda prenese i problem koji je NATO imao kada su u pitanju kontakti sa ljudima koji su bili opisani kao teroristi. Ono šta ja od vas tražim, a mislim da mi tu još niste pomogli, je to da hoću da znam zašto, a ja ću da navedem dokazne predmete takve vrste, to su izveštaji koji su već uvršteni u spis i želim da vas zamolim da ih pogledate i da nam kažete zašto oni nisu pouzdani sa činjeničkog aspekta. Ja ne razumem, u stvari, šta vi hoćete da kažete: da ti izveštaji nisu pouzdani kada su u pitanju činjenice?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ako u opštim crtama želimo da govorimo o misiji gospodina Vokera, onda je ona, sa jedne strane, bila pokušaj da se nađe miroljubivo rešenje i da se ponovo uspostavi mir na Kosovu. Sa druge strane, to je bila jedna pojedinost, jedna mala karika u lancu jedne velike operacije o kojoj sam ja juče govorio. Na primer, na osnovu čega je konstantno, stalno sebi uzimao za pravo da koncentriše svoje vojne snage, da prihvati funkcije koje su inače pripadale Ujedinjenim nacijama i da zaobilazi zakonite organe i u ovom procesu na Kosovu ...

SUDIJA ROBINSON: Generale, ponovo. Gospodine Najs, vi imate pravo da zastavite svedoka.

TUŽILAC NAJS: Da, časni Sude. Ja uvek oklevam da intervenišem zato što intervencije imaju svoje negativne strane. Međutim, biću aktivniji, ako Pretresno veće to želi od mene. Takođe to daje lažni utisak da mene takav odgovor uznemirava.

SUDIJA ROBINSON: Ali ovde nema porote.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, ali ja to jednostavno primećujem.

Generale, vi ste juče pokrenuli pitanje da su ovi izveštaji nepouzdana. Želim sada da razgovaramo o tome na osnovu čega vi tvrdite da su nepouzdana? Ako vi ne pružite osnovu zašto tako mislite, ja ću morati da pređem na neku drugu temu. Možete li, koristeći se činjenicama, da nam kažete zašto smatrate da su ovi izveštaji nepouzdana?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, te međunarodne komisije koje nisu bile pod kontrolom NATO su davale drugačije izveštaje. Molim vas, zabeležite, ja neću da komentarišem. Izveštaj OEBS-a "Kako viđeno, tako rečeno" (As Seen, As Told) iz oktobra 1998. godine do oktobra 1999. godine. To je izveštaj OEBS-a, ali van kontrole NATO. I zaključci koje tamo nalazite su potuno drugačiji. Neki se podudaraju, ali neki se ne podudaraju. Ja isto tako svoju tvrdnju zasnivam na činjenici da su izveštaji ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi imamo taj dokument. Taj dokument je uvršten u spis u ovom Predmetu i on se razmatra. Koji su zaključci različiti?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Zaključci su veoma različiti. Citiram: "Pre operacije NATO, srpske snage" i ja podvlačim, "pre NATO operacije", a to nećete naći u Vokrerovom izveštaju ...

SUDIJA ROBINSON: Rekli ste "citiram", šta citirate?

SVEDOK IVAŠOV: Da, citiram iz izveštaja OEBS-a koga je upravo pokazao gospodin Najs, to jeste ovde dokazni predmet i to je izveštaj međunarodnih veštaka.

SUDIJA ROBINSON: Možete li da nam kažete koje je to poglavlje, koja je to stranica?

SVEDOK IVAŠOV: Izvinjavam se, ne mogu da vam dam stranicu, ja sam jednostavno zabeležio neke delove, rukom sam zapisao.

SUDIJA ROBINSON: Dozvolićemo vam da odgovorite.

SVEDOK IVAŠOV: Na primer, postoji jedno poglavlje o nasilju na Kosovu. Da li mogu da citiram?

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, mi ćemo pokušati to posle da pronađemo, izvolite.

SVEDOK IVAŠOV: "Pre operacije NATO, srpska vojska i organi reda i mira su oštro delovali samo u onim krajevima gde je bila velika koncentracija OVK. Kaznene operacije su bile usmeravane samo protiv terorističkih i separatističkih organizacija koje su otvoreno podržavale borbu sve do postizanja slobode svoje teritorije". Ako uporedite ovaj pasus sa ekvivalentom u Vokerovom izveštaju, videćete da su zaključci veoma različiti.

SUDIJA ROBINSON: U redu, mi imamo taj izveštaj OEBS-a i mi ćemo za vreme pauze pokušati da pronađemo taj pasus.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam kažete da li se to nalazi na prvih par stranica knjige ili ste vi pročitali celu knjigu i razmotrili celu knjigu?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: To je poglavlje koje govori o eskalaciji nasilja, mislim da je to naslov poglavlja.

SUDIJA ROBINSON: Sada idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodinu Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Želim da vas opomenem da sam ja za glavno ispitivanje iskoristio 215 minuta. Pošto gospodin Najs ima pravo da koristi 60 posto u odnosu na moje vreme, on je već iskoris-

tio 150 minuta. Vi ga na vreme niste opomenuli, a veoma je prekoračio vreme koje, prema vašoj odluci, on ima na raspolaganju.

SUDIJA ROBINSON: Vrlo često, gospodine Miloševiću i vama je bilo dozvoljeno da imate dopunskog vremena prilikom unakrsnog ispitivanja svedoka Tužilaštva. Po mišljenju Pretresnog veća ovo prekoračenje je sasvim prikladno i ovom prilikom je to nešto šta je potrebno, tako da ja primam ka znanju to šta ste vi rekli. U svakom slučaju je to nešto šta će da bude uzeto u obzir.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja sam to opšte ohrabrenje da uzmem koliko mi je trebalo vremena shvatio kao nešto što je globalno i ne odnosi se na jednog svedoka, a jedan svedok, kao što je ovaj pokriva toliko puno materijala, a optuženi nas nije na to upozorio. Zato treba da mu se posveti toliko vremena. Naravno, ja se trudim koliko god mogu da budem što kraći.

SUDIJA ROBINSON: Kao što sam rekao, gospodine Miloševiću, u svakom slučaju ćemo to da uračunamo, tako da vi ne budete u tom slučaju oštećena strana.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja ne mogu da nađem tu referencu u izveštaju "Kako viđeno, tako rečeno" i molim sudskog poslužitelja da onda stavi na grafoskop taj pasus koji smo mi obeležili. Postoje dva izveštaja, vi ste, generale, došli na Sud sa jednim izvodom iz te knjige. Ja ne znam da li znate da postoje dva izveštaja. Ovo je izveštaj na koji smo mi mislili, ali mislim da treba da znate da se ovaj isti izveštaj na koga se vi oslanjate, pokazuje nepouzdanost izveštavanja KVM i uključuje sledeći rezime u svom uvodnom paragrafu: "Skala kršenja ljudskih prava je zapanjujuća. Smatra se da je preko 90 posto stanovništva sa Kosova, kosovskih Albanaca, preko 1.450.000 ljudi raseljeno zbog sukoba do 9. juna 1999. godine, a o broju žrtava može samo da se nagađa. Potvrđeni izveštaj i izjave svedoka navode na to da je veliki broj pojedinačnih i grupnih ubistava i nasilje protiv tih ljudi prilično slikovito opisan u izjavama izbeglica i smatra se da

je to nasilje bilo ekstremno i užasno." Ne želim više da čitam, generale. Ovaj izveštaj na koji se vi oslanjate, tu se vidi nepouzdanost sirovih podataka. Međutim, molim vas da mi pomognete oko toga da li je ovaj zaključak iz tog izveštaja nešto šta vi prihvatate ili ne, jer to spada u deo dokaza?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Na šta konkretno mislite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa tu gde se kaže da je obim kršenja ljudskih prava zapanjujući i da je raseljeno preko 1.450.000 ljudi: da li to prihvatate?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, ja to prihvatam ukoliko se izveštaj bavi kršenjem ljudskih prava, prvenstveno od strane terorističkih organizacija, a što se tiče broja tih raseljenih lica, ja ne mogu da potvrdim taj broj, osim što mogu da kažem da je taj masovni egzodus izbeglica počeo kad je otpočelo NATO bombardovanje. To je nešto šta mogu da potvrdim i podržavam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja ću da se vratim na to, ali da ostanemo kod KVM. General Drenkijević i gospodin Voker nisu pitani o tome i nema pritužbi vama oko toga, generale, znači nisu bili pitani o onim pitanjima koje ste vi, vašim svedočenjem juče, pokrenuli. Molim vas, želim da potvrdite da je bio ruski predstavnik u KVM koji je bio prisutan na svakom od jutarnjih sastanaka gospodina Vokera?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Kako prevodite ruski predstavnik? Da li mislite na predstavnika u Parlamentu ili samo predstavnik?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, samo predstavnik.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, ruski predstavnik, da bio je prisutan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tako da bilo kakva pristrasnost od strane ambasadora Vokera ili onih koji su njemu izveštavali bi bilo nešto šta bi ruski predstavnik primetio, dokumentovao i onda bi se to odrazilo u vašem svedočenju ovde?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Želim samo da kažem da u decembru 1998. godine naš predstavnik je podneo izveštaj našem ministru

odbrane, maršalu Sergejevu (Igor Dmitriyevich Sergeyev) i isto tako je podneo meni jedan dugačak izveštaj u kome je predstavnik upravo naveo te činjenice. Na primer to da izveštaji ruskog predstavnika jesu primljeni, ali se ne uzimaju u obzir, a predstavnik o kome govorimo je gospodin Ivanovski (Ivanovski).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste taj izveštaj doneli sa sobom?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja nisam znao da će se postaviti takvo pitanje. Da sam znao, ja sam mogao to da donesem, a verovatno bi mi trebao čitav avion da donesem sve dokumente.

SUDIJA ROBINSON: Ne, ne, to je konkretan izveštaj koga vi možete da nabavite.

SVEDOK IVAŠOV: Radi se o usmenom izveštaju i sećam se da su donete karte kada je on davao svoj izveštaj ministru odbrane i kada je mene upoznao sa situacijom. To se desilo u Beogradu u decembru.

SUDIJA ROBINSON: Vi ste rekli da je on podneo izveštaj, a to navodi na zaključak da postoji pisani izveštaj.

SVEDOK IVAŠOV: Ne, radi se o usmenom izveštaju o situaciji koja se razvila u misiji, a situacija je bila sledeća: doprinosi predstavnika Rusije i nekih drugih zemalja koje nisu bile članice NATO, nisu uzimani u obzir i on je o tome izvestio.

SUDIJA ROBINSON: Kada je podnet taj izveštaj taj usmeni izveštaj?

SVEDOK IVAŠOV: Bio je ruski maršal koji je u isto vreme bio ministar odbrane, to je bio Sergejev i takođe sam tu bio prisutan ja i dva moja oficira.

SUDIJA BONOMI: Generale, šta ste preduzeli u svetlu ovog izveštaja?

SVEDOK IVAŠOV: Maršal Sergejev je postavio zadatak da se čvrsto unapređuju naši interesi i da se naši izveštaji dostavljaju glavnom sedištu, tako da se oni uzimaju u obzir. Nakon povratka iz Beograda, on je o tome razgovarao na jednom sastanku sa NATO i takođe je obavestio Ministarstvo inostranih poslova.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, ako postoji bilo kakva zasnovanost u toj vašoj optužbi, mogao je vaš maršal ili ste vi mogli da uložite žalbu u Beču (Vienna). Moglo je to da bude preneto ambasadoru Vokeru i možda ja on mogao da uputi zahtev da vaš predstavnik o tome dodatno izveštava, a koji je inače bio prisutan na svakom dnevnom sastanku Vokera? Ja ne mogu da znam šta je rečeno u usmenom izveštaju, ali mogu da tvrdim da ne postoji nikakve pravne zasnovanosti u toj primedbi koju vi iznosite. Stav Tužilaštva je taj da su Rusi bili vrlo korisni u toj misiji, da su bili dobro raspoređeni kao što su bili Ukrajinci, zato što su Ukrajinci mogli da komuniciraju na terenu. Da li su se izveštaji oslanjali na sve ove izvore?

SUDIJA ROBINSON: Da li vi to postavljate kao pitanje?

TUŽILAC NAJS: Ne, ja to iznosim kao tvrdnju.

SVEDOK IVAŠOV: Šta sam ja mogao da uradim? Po povratku u Rusiju mogao sam da tražim pisanu potvrdu od posmatrača koji su radili u toj misiji i da uputim te izveštaje ovom Međunarodnom sudu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ja ću sada da se pomerim sa teme pouzdanosti izveštaja, zato što mislim da svedok ne može više da pomogne. Uz dužno poštovanje, podsećam Sud na ono šta smo radili kada je bila u pitanju "Plava knjiga" (Blue Book) u kojoj se govori o onome šta je video očevidac, to je svedok Keit i ja ću sa ovim svedokom sada malo o tome da razgovaram. Generale, da li ste

videli svedočenje ili da li vam je rečeno nešto o tome, ali mislim da onaj oficir koji je izveštavao sa terena, osoba po imenu Keit, koga je pozvao ovaj optuženi kao jednog od svedoka, je uveo par svojih izveštaja i on je smatrao da sve šta se nalazi u izveštaju je bilo verodostojno preneto. Da li vi sumnjate u to da je "Plava knjiga" tačan dokument, iako je to jedan zbirni dokument, dakle, da je to tačan izveštaj sa terena?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ne znam ništa o gospodinu Keitu i ne mogu da komentarišem o "Plavoj knjizi". Ja sam svoje mišljenje zasnovao na zvaničnim dokumentima koje sam primio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A usmeni izveštaji?

SUDIJA BONOMI: Koji zvanični dokumenti?

SVEDOK IVAŠOV: Pa, ponovo, to je isti izveštaj gospodina Vokera, dokumenti OEBS-a kao i zvanični izveštaji koje su poslali predstavnici Rusije u okviru misije, dakle oni koji su radili na terenu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne znam da li će išta od tog materijala da bude uvedeno, ali, u odsustvu toga, bolje da idem dalje. Da li možemo da pomognemo Pretresnom veću u vezi sa nekim stvarima koje je svedok juče rekao? Naravno za tako nešto nije potreban odgovor svedoka, ali ako želi, može da da komentar. Prihvaćeno je da je u Kosovskoj verifikacionoj misiji bilo prisutnih članova koji su bili obučavani ili su imali iskustva sa američkom organizacijom MPRI (Military Professional Resources Incorporated). Ja to ne osporavam, mogućnost da su takvi ljudi obučavali pripadnike OVK. Režim po Pravilu 68 pod kojim sada radim, nedavno je promenjen, dakle kada su unete promene u Pravilnik o postupku i dokazima (Rules of Procedure and evidence) i Pretresno veće shvata da se ponekad, u svetlu toga, bez uvođenja pisanog materijala uvode određeni dokazi i ja sam spreman da u vezi sa tim učinim određene ustupke.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da li biste mi objasnili šta imate na umu? Ja nikada nisam izjavio da su pripadnike Verifikacione misije

regrutovali ili koristili članovi te organizacije. Ono šta sam rekao je da je na teritoriji Albanije bilo kampova za obuku gde su ti ljudi regrutovani od strane pomenute organizacije. Ja nikada nisam ništa rekao u vezi sa pripadnicima misije. Molim vas uzmite to u obzir.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svakako. Časni Sude, u svetlu opštih primedaba i kritika na račun ambasadora Vokera, ja imam jednu kratku zbirku dokumenata i možemo njome relativno brzo da se pozabavimo, ona postoji na engleskom i na BHS-u, a svedok će verovatnije rado da ih sluša u prevodu preko engleskog. To su izveštaji saveznog Ministarstva spoljnih poslova o Kosovu i molim da se na grafoskop stavi verzija na engleskom, kako bismo mogli brzo kroz to da prođemo.

SVEDOK IVAŠOV: Časni Sude, želeo bih da vas obavestim da je moj let danas u 16.00 iz Amstedama (Amsterdam), tako da bih želeo da to imate na umu.

SUDIJA ROBINSON: Ako krenete u 13.45, mislim da ćete da stignete na vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prvi dokument je od 26. novembra 1998. godine. Tu se opisuje da general Drevenkijevič govori o problemima terorizma i "Drevenkijevič se složio da se dve strane ne mogu izjednačiti, jer je sa jedne strane reč o suverenoj državi, a druga strana to svakako nije, niti može takvom da se smatra". I ovde želim da ukažem na jednu malu stvar. Termin "terorizam" i slične stvari, vidimo u izveštaju da su Voker i drugi spremni da opišu OVK kao teroriste, s vremena na vreme. Da li vi to prihvatate, generale?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da. Upravo povremeno. S vremena na vreme oni bi njih nazvali teroristima, ali ponašanje gospodina Vokera je bilo prilično iznenađujuće, jer se on sastajao sa vođama terorističke organizacije i, šta više, neki predstavnici Sjedinjenih Američkih Država i drugih članica zemalja NATO sastajali su se sa njima u različitim prestonicama Evrope i nije bilo ni pokušaja da se

uhapse, niti da se sa njima obave razgovori.

SUDIJA ROBINSON: Da, da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zastanite ovde. Kao što sam vam već objasnio tokom svedočenja, NATO nije bilo dozvoljeno da se sastaje sa teroristima i jedina svrha Kosovske verifikacione misije je bila da omogući pregovore sa svim stranama i to je ono šta su oni činili. Ja sam mislio da ste vi to prihvatili, ali ako niste, onda da idemo dalje, jer imamo ograničeno vreme.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja kažem da su se predstavnici zemalja članica NATO javno i otvoreno sastajali sa vođama terorističke organizacije. Štaviše, pozivali su ih na različite konferencije i toplo ih pozdravljali tamo. Oni nisu pokazivali takvu velikodušnost u odnosu na predstavnike zvaničnih vlasti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći dokument nema tačno utvrđen datum, ali je verovatno 16. decembar u pitanju, tema je Voker i Lončar i pri dnu prve strane kaže se "da se raspravljalo o poslednjim incidentima koje su izazvali albanski teroristi na jugoslovensko-albanskoj granici i o napadu na kafić u Peći (Peje) u kom je šest Srba ubijeno." Ono šta je bila karakteristika tog razgovora je da je po prvi put Voker opisao te incidente kao terorističke akte i to je slična definicija koju je koristio i ambasador Holbruk (Richard Holbrooke)". Mislim da to potvrđuje vaše shvatanje toga i mi možemo onda da idemo dalje, je li tako?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Slažem se sa činjenicom da je zaista došlo do tog incidenta, posebno zato što sam tog dana bio u Beogradu i slažem se sa činjenicom da gospodin Voker nije pripisao jasnu odgovornost za ovaj incident terorističkoj organizaciji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći dokument je dokument od 28. decembra, pogrešno je napisano 1988. godina, a ustvari je 1998. godina i reč je o razgovoru između Drevenkijeviča i Lončara i četiri reda dalje se kaže "da je on želeo da prvo iznese najaktuelnije

procene KVM o političko-bezbednosnoj situaciji na Kosovu i Metohiji i najnovijim incidentima koji su uzrokovali prekid dogovorenog primirja između MUP-a i Vojske Jugoslavije i takozvanog OVK. U načinu prezentiranja i ocena i zaključaka KVM, težište u njegovom izlaganju bilo je da su MUP i Vojska Jugoslavije delovali u poslednje vreme legitimno, ali da su neproporcionalno primenili silu". I ako idemo sada na sledeću stranicu, dva reda niže na sledećoj stranici, "on je takođe naglasio da, po njegovom mišljenju, KVM dobro obavlja svoj posao, čak ide izvan svojih zadataka, jer ne samo da se trudi da verifikuje situaciju nego i da kontaktira sa OVK, a kako bi izvršio pritisak na drugu stranu i da ih uveri da se povuku na položaje koje su držali u oktobru ove godine i da njihovo provoci-ranje i paradiranje je neprikladno datoj situaciju". Zatim na sledećoj stranici, praktično poslednjoj stranici ovog izveštaja, nekoliko redova niže "želeći da naglasi usporenu dobronamernost KVM, podsetio je da je šef misije Voker dao pozitivnu izjavu povodom incidenata na jugoslovensko-albanskoj granici i da je tom prilikom jasno verifikovao ceo događaj kao legitimno pravo jugoslovenske strane". Dakle, sada vidite ovde, generale, to je izveštaj srpske strane o različitim stvarima koje je rekao general Drevenkijević i savim je jasno iz materijala koji je na raspolaganju da su oni pokušali da izveštavaju jednako u odnosu na obe strane.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, apsolutno, u određenim slučajevima, posebno kada je to imalo veze sa pokušajima ubacivanja preko granice i nekim drugim slučajevima gospodin Voker je dao objektivnu informaciju, a kada je reč o neproporcionalnoj upotrebi sile, ne postoji pravno tumačenje tog izraza. Međutim, dozvolite da još jednom ponovim da svi zakonodavni akti i naređenja koji su se odnosili na vrhovnu komandu i komandovanje oružanim snagama, ograničili su upotrebu sile i ponovili da će oni koji budu prekršili pravila angažovanja, da će da budu odgovorni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je šesti ili sedmi put da nam to kažete i ja idem sada dalje, na poslednji dokument. Reč je o dokumentu od 12. januara 1999. godine. Tu opet izveštava srpska strana o razgov-

oru sa Aleksandrom Nikolajevim (Aleksandar Nikolaev). Možete li da nam pomognete sa tim što ćete da kažete da li je Aleksandar Nikolajev Rus?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja to ne mogu da potvrdim. Ako mi kažete nešto više o toj osobi, možda, pola ljudi u Rusiji imaju prezime Nikolajev.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Saslušajte šta se kaže u paragrafu 2: "Nikolajev nam je izneo neke detalje u vezi sa dešavanjima u KVM posle ubistva policajaca i otmice pripadnika Vojske Jugoslavije. Odmah po dobijanju vesti o navedenim događajima, general Drevenkijevič je informisao Vokera koji je bio u Vašingtonu (Washington D.C.). Ambasador Voker je tražio od generala 'DZ' (Drevenkijevič) da sačeka sa slanjem izveštaja u Vašington, upozoravajući ga da se možda radi o dezinformaciji i tako dalje. I pored toga, general 'DZ' je organizovao sastanak sa ostalim Vokerovom zamenicama i većinom glasova je odlučeno da se izveštaj ipak pošalje u Vašington, zbog čega je Voker bio besan. U daljem toku razgovora Nikolajev nas je upoznao sa procenom situacije na Kosovu i Metohiji koju je izradilo odeljenje za analitičke procene KVM 9. januara." Neću da uzimam više vremena tim dokumentom, ali očigledno je da je rad Kosovske verifikacione misije bio vrlo transparentan za Rusiju i to na različite načine. Rusija je imala predstavnika na sastancima, dobijala je pune izveštaje i malo je bilo neslaganja u vezi sa tim šta se dešavalo u Jugoslaviji, ali to je bilo telo koje je obavljalo odgovoran posao na ozbiljan i transparentan način, je li to tačno?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ne mogu da dam komentar o ovom konkretnom slučaju. Međutim, znam da je Igor Ivanov (Igor Sergejevich Ivanov), ministar spoljnih poslova Rusije, kada se sastao sa gospođom Olbrajt i drugim kolegama je izneo ovo pitanje, pitanje objektivnosti izveštavanja o događajima na Kosovu od strane svih pripadnika misije. A kada je reč o gospodinu Vokeru da je on bio ljut, to je intrerno američko pitanje, posebno pošto gospodin Holbruk i gospodin Voker, kao i mnogi drugi zvaničnici koji su služili u evrop-

skim komisijama, su bili predstavnici Sjedinjenih Američkih Država ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro ...

SUDIJA ROBINSON: Koliko vam još treba?

TUŽILAC NAJS: Pa ja mogu da nastavim dalje, ali mislim da je Pretresno veće zainteresovano za to koliko je potrebno optuženom vremena za dodatno ispitivanje. Ako on želi, ja mogu da završim za 15 ili 20 minuta.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li želite da obavite dodatno ispitivanje i ako želite, koliko će vremena da vam bude potrebno?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vrlo kratko.

TUŽILAC NAJS: Ja ću onda da završim u 13.35.

SUDIJA ROBINSON: Pokušajte u 13.30.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Potrudiću se. Generale, juče ste pokrenuli jedno važno pitanje i to bi moglo da bude od koristi Pretresnom veću. Sugerisali ste da je Kosovska verifikaciona misija aktivno sprovodila opšti plan za razbijanje Jugoslavije tako što su identifikovali ciljeve za bombardovanje. To je ono šts ste vi praktično rekli. Da li vi imate dokaza za to i koji su to dokazi?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Postoje dokazi koji to potkrepljuju. Međutim, ti dokazi su još uvek državna tajna i to se nalazi u izveštaju tih posmatrača i ja se nadam da ću to moći da dostavim Pretresnom veću pošto se vratim u Rusiju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, mislim da treba da razmislite o

onome šta se do sada dešavalo. Ako ćete da se pozivate na materijal koji je državna tajna, a što se mene tiče možete to slobodno da učinite i ako ćete onda da pokušate da to dostavite Sudu, međutim, ako ne budete u mogućnosti da to dostavite, ja vam onda neću postavljati nikakva pitanja u vezi sa tim. Da li ćete da budete u mogućnosti da dostavite taj materijal koji je državna tajna, da ili ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja ću da se pozivam na indirektnu informaciju gde je radio određen broj članova misije. Nakon 24. marta tu su bili vrlo precizni i direktni udari, a izviđanjem u tom području su verovatno prikupljene informacije. Mi imamo razlog da verujemo da su oni prikupili vojno-obaveštajne informacije, jer ne može biti drugog razloga za njihovo prisustvo tamo. Koliko bi slučajeva bilo dovoljno da potkrepi moju tvrdnju, gospodine Najš?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vojske kao što NATO imaju razne vrste vanrednih planova, unapred su upoznate sa svim fiksnim ciljevima, zar ne? Ne bi sve zavisilo od *ad hoc* osoblja koje je na raspolaganju u tom trenutku, kao što je slučaj sa KVM. Oni bi mnogo pre toga svoje osoblje imali. Vi kao vojnik treba to da znate?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da ja jesam vojno lice i ja znam da vojna lica prate naređenja i zakone. Ko je autorizovao NATO da stvori oružane grupe i spremi vazdušne udare? Koji organ? Koje telo je ovlastilo ovu akciju? Da li je to bio gospodin Solana?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To nije odgovor na pitanje. NATO bi unapred znao za ciljeve, lokacije gde se nalaze ciljevi i ne bi mu bila potrebna informacija od neke *ad hoc* grupe kao što je KVM da takav posao uradi za NATO, da ili ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najš, kada je ruska strana obezbedila dokumente gospodinu Klarku, dokumente o logorima za obuku terorista, o maršrutama koje su koristili za snabdevanje oružjem i za druge materijale, gospodin Klark je tvrdio da NATO nema takve informacije i da njihove obaveštajne službe ne rade svoj posao baš najbolje. To je jedini komentar koji mogu da vam dam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, prelazimo na sledeću tačku.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Verifikaciona misija je verovatno bila komplementarna u svom radu i upotpunjavala je obaveštajnu službu NATO.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeća tačka. Izveštaji koje smo čuli uključujući i izveštaj "Kako viđeno, tako rečeno", izveštaj Hjuman rajts voča (Human Rights Watch), to jest izveštaj o ljudskim pravima i tako dalje, onda svedočenje osobe po imenu Bol (Patrick Ball) koji je bio sudski veštak, svi navode na to da je progon nakon početka kampanje bombardovanja bio posledica akcija srpskih snaga. Ja samo želim metodološki da znam na šta se vi oslanjate. Da li ste vi razgovarali lično sa izbeglicama? To je pitanje za odgovor sa da ili ne.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, ja sam razgovarao lično sa njima uz pomoć ruskog prevodioca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sa koliko ste izbeglica razgovarali?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja sam razgovarao sa dvojicom koji su, u stvari, predstavljali porodice albanskih katolika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A koje druge dokaze imate na koje se oslanjate da biste pokazali da je veliki deo svedočenja i dokaza koji se pojavljuju pred ovim Sudom o progonima nakon srpskih akcija pogrešan? Na šta se vi oslanjate?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja se takođe oslanjam na izjave Komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR, United Nations High Commissioner for Refugees). Takođe sam se oslanjao na dokumente UN-a u kojima se kaže da je došlo do dramatičnog porasta broja izbeglica od početka bombardovanja. Juče sam objasnio kako je došlo do toga. Ljudi su jednostavno tražili sklonište.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je vaša obaveštajna služba, to jest vaši obaveštajni podaci mogli da ponude bilo kakvo objašnjenje o tome da se u masovnim grobnicama u Srbiji nalaze tela ljudi koji su ubijeni na Kosovu, naročito masovna grobnica u Batajnici, mesto

gde se nalazi baza Specijalne antiterorističke jedinice, u blizini Beograda? Da li imate neko objašnjenje za to šta se desilo?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Mi smo dobijali redovne informacije od naše ambasade, od vojnog atašea, takođe smo dobijali informacije iz Generalštaba Vojske Jugoslavije ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam pomognete u sledećem. Kao prijateljska nacija, sa pristupom obaveštajnim informacijama, kako su tela ljudi koji su ubijeni na Kosovu sahranjena kod vazduhoplovne baze u blizini Beograda? Molim vas odgovorite sa da ili ne.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja nisam imao nikakve veze sa sahranjivanjem ovih tela, tako da ne mogu to da komentarišem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi lično bili u Rambujeu?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Nisam bio u Rambujeu. Rusiju je tamo predstavljao Boris Majorski (Boris Mayorsky) koji u drugom krugu pregovora nije mogao da se upozna sa dokumentom koji je prezentirala gospođa Olbrajt i to je on sam rekao, a dokument je odmah prihvaćen od strane kosovskih Albanaca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stvarnost je to, generale Ivašov, da ste vi izuzetno lojalni slovenskoj i jugoslovenskoj stvari, onako kako je vi shvatate, zar ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, znate šta, ja imam puno prijatelja u NATO, oni su i dalje moji prijatelji, to su pojedinci na visokim položajima. Gospodin Solana mi je uručio medalju zbog saradnje sa NATO, ali ja moram da kažem da ja nisam prihvatio tu medalju. Gospodin generalni sekretar NATO mi je u maju 2001. godine dodelio specijalni orden ili medalju radi doprinosa moje zemlje ili zbog mog doprinosa saradnji sa NATO. Ja sam patriota, ja volim svoju zemlju i želim da ponovim da sam rođen u islamskoj republici unutar Sovjetskog Saveza (Soviet Union) i ja sve etničke grupe tretiram sa poštovanjem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi, na primer, kad je došlo do sporazuma

kojim je obustavljeno bombardovanje NATO, vi ste bili protiv pomirljivog pristupa koji je usvojio Černomirdin, vaš pretpostavljeni i vi ste i dalje ulagali prigovore na to, pre nego što je to moglo da se sprovede, zar ne?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja sam kategorički bio protiv ultimata koji je upućen Jugoslaviji. Ja sam se kategorički pridržavao direktive predsednika Jeljcina što je bilo obavezno za sve članove delegacije, a što je gospodin Černomirdin prekršio. Ja sam takođe bio protiv bilo kakvih tajnih pregovora između gospodina Talbota (Strobe Talbot) i gospodina Černomirdina. Da vam dam jedan primer. Kada su gospodin Černomirdin i gospodin Ahtisari stigli u Beograd ...

SUDIJA ROBINSON: Možete li da nam date primer.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja želim, u stvari, da vam postavim neka pitanja na osnovu kratkih filmskih odlomaka koje ću da vam pustim. Vi ste, u stvari, bili oficir koji je ruske snage odveo na prištinski aerodrom, očekujući neposredni sukob sa NATO, ali ste morali da ih povučete. Da li ste to uradili na osnovu Jeljcinovih instrukcija ili na osnovu vaše sopstvene inicijative? To je nešto šta nije jasno, ali vi ste bili oficir koji je doneo tu odluku.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine Najs, prvo da razjasnimo nešto: koja odredba Povelje UN-a ili koji paragraf rezolucije Saveta bezbednosti ...

SUDIJA ROBINSON: Možete li da odgovorite na pitanje? Da li ste vi taj oficir koji je ruske snage poveo na prištinski aerodrom?

SVEDOK IVAŠOV: Ja sam bio oficir koji je izvršio naređenje predsednika Jeljcina. To je bila odluka predsednika Jeljcina i naređenje ministra odbrane, a ja sam pokušao da ga sprovedem što sam najbolje umeo.

TUŽILAC NAJS: Želim samo da pogledate kratke filmske odlomke iz

emisije "Pad Miloševića" (The Fall of Milošević).

(Video snimak)

Leonid Ivašov: Prvo su se nalazili ispred američke ambasade. Ja sam otišao tamo. Bio sam u svečanoj uniformi i bio sam pun entuzijazma zbog tih mladih ljudi koji su procenili tu agresiju upravo kao ono šta jeste bila, agresija. Mi smo prekinuli svu saradnju sa NATO, poslali smo špijunske brodove u tu zonu. Stavili smo jednu diviziju naše vojske u visoku pripravnost.

Stroub Talbot: Gospodin Černomirdin je u svojoj delegaciji imao jednog člana koji se zvao "gospodin Ivašov". On je bio protiv svakog predloga NATO, na sve je govorio "ne". Šta god je bilo u pitanju, on je rekao "ne".

Leonid Ivašov: Naterati sve srpske snage, vojne i civilne, da se povuku u isto vreme nije bilo pametno, zato što bi tu onda ušli teroristi.

Novinar: Moskva (Moscow) je očigledno nešto spremala. Klintonov savetnik za Rusiju je poslat tamo na konsultacije sa ruskim ministrom inostranih poslova.

Stroub Talbot: Ivanov je rekao da sa žaljenjem mora da nas obavesti da je došlo do nehotičnog rasporeda ruskih snaga na Kosovo, ali da se radilo o greški ili nečem šta je bilo nehotično, ali da će oni da izađu za nekoliko sati. Toliko je bio pun kajanja ruski ministar inostranih poslova, da je pristao da telefonira Si-En-En (CNN) i da da izjavu.

Igor Ivanov: Trupe imaju naređenje odmah da napuste Kosovo i da čekaju na dalja naređenja.

Leonid Ivašov: Ivanov, da, on nije diplomata. Čim se usudio da to

uradi, ministar inostranih poslova je probudio svoje kolege i ministar inostranih poslova je sada saznao da je, u stvari, njegov predsednik bio iza te čitave operacije. Vojska je savetovala predsednika da to uradi. Mi smo preporučili raspoređivanje ruskih trupa. Jeljcin je bio presretan i rekao je: "Uh, uradili smo to, ušli smo u Prištinu." Ministar inostranih poslova je rekao: "U šta se upuštamo?" Situacija je bila jako ozbiljna. Morali smo da osiguramo to da se izbegne vojna konfrontacija. Morali smo vrlo pažljivo da to izvedemo. Možda je moglo da se kaže da je to bio hir načelnika Generalštaba sa kojim se predsednik Jeljcin složio.

Vesli Klark: *Odlučili su da se ulog poveća i da pošalju pojačanje na prištinski aerodrom. Dobili smo informacije ...*

(Kraj video snimka)

SUDIJA ROBINSON: Ja mislim da ste sada prekoračili vreme i da ste uzeli deo vremena određenog za dodatno ispitivanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sve šta sam ja hteo da uradim, a to je moje poslednje pitanje, je sledeće: vaša reakcija je "da mi možda ne možemo da rešimo to", da li se ovde radi o vašoj inicijativi ili naređenju predsednika Jeljcina? Vaša reakcija u vreme ovog sporazuma koji je okončao bombardovanje, o tome ćemo da čujemo od drugih svedoka, na žalost, generale, pokazuje da ste vi vrlo privrženi, ako ne i preterano privrženi onome šta vi smatrate da je jugoslovenski interes. Zar to nije tako?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Gospodine, Najs. Prvo želim da vam se zahvalim što sam video ove snimke, bio sam tada mlađi, drugo, u ruci sam imao naređenje predsednika i ja sam ga sledio. Nisam imao nikakvih negativnih osećanja prema američkoj delegaciji, a još manje prema finskoj delegaciji. General sa tri zvezdice, Fogelson i general Kejsi (Casey) i ja smo imali vrlo prijateljske međusobne odnose. Da, jesam branio interese Jugoslavije kao nezavisne zemlje, ja sam zahtevao i pokušao da se poštuje Povelja Ujedinjenih nacija i međunarodno pravo. Ja nisam sledio nikakve druge ciljeve.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: I ja sam takođe privržen miru kao i svaki drugi general NATO, miru na Kosovu, na to mislim.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Miloševiću, izvolite.

SUDIJA KVON: Da li ćete to da uvrstite u spis?

TUŽILAC NAJS: Da, hoću to da uradim.

SUDIJA KVON: Dokazni predmet 792, tabulator 4.

TUŽILAC NAJS: Da, ima još četiri druga dokazna predmeta, ali možda možemo time da se pozabavimo kasnije, nakon dodatnog ispitivanja, tako da ne uskraćujemo vreme svedoku.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo jedna kratka tema, generale Ivašov. U ovom unakrsnom ispitivanju gospodin Najs vam je postavio pitanja koja su se ticala Verifikacione misije, iako ste vi o tome detaljno govorili juče. Ja ću vam postaviti jedno sasvim kratko pitanje. Da li je, pitanje glasi, da li je Verifikaciona misija, na čelu sa Vokerom, bila upotrebljena za stabilizovanje mira ili za pripremu rata, agresije protiv Jugoslavije?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Moram da primetim da mnogi članovi misije, naročito oni iz Švedske (Sweden), Finske (Finland), Ukrajine (Ukraine), Rusije i drugih zemalja, čak i iz nekih zemalja članica NATO, kao što je Grčka (Greece), stvarno jesu hteli mir. Međutim, bila je grupa predstavnika koja se isključivo bavila vojnim

pitanjima, vojnim zadacima, to jest zadacima pripreme vazdušnih udara i neki od njih su bili predstavnici obaveštajnih službi zapadnih zemalja i njihov primarni posao je bio da prikupljaju obaveštajne podatke. A taj posao prikupljanja obaveštajnih podataka je učinjen pod okriljem Verifikacione misije, dakle priprema vazdušnih udara i kopnene operacije koje su trebale da uslede.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Da li je NATO saradivao sa UČK?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, gospodine predsedniče. Ta saradnja je bila na političkom nivou. Naveo sam primere kada su se vođe terorističkih organizacija sastajale sa funkcionerima NATO. Saradnja je postojala i na vojnom nivou, zato što, naročito u jesen 1998. godine, arsenal terorista je počeo da uključuje najmodernije oružje koje je bilo proizvedeno u zemljama članicama NATO. Mogu da citiram čak i gospodina Vokera, 28. septembra, neposredno nakon sastanka sa vama ... Izvinjavam se, ne radi se o Vokeru, nego o Holbruku. Holbruk je odmah produžio da se sastane sa vođama terorističke organizacije i tako dalje i tako dalje. To se lako može smatrati otvorenom saradnjom sa terorističkom organizacijom. Dalje, nije učinjen nikakav pokušaj da se uhapsi bilo ko od ovih ubica i terorista.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Generale Ivašov, u vašem intervjuu koji ste da li NIN-u 5. maja 1999. godine, citiraću vam samo jednu rečenicu, rekli ste: "Čak i kad bi predsednik Milošević i jugoslovenska Vlada predložili najkonstruktivniju i najhumaniju varijantu rešenja kosovske krize koja je, ponavljam, izazvana spolja, svejedno bi rukovodstvo NATO, sa SAD na čelu, počelo svoju operaciju". Je li to vaš stav?

TUŽILAC NAJS: Pitam se kuda ovo vodi? Znam da nemamo vremena, ali ja imam različite prigovore na to. Ali ako optuženi želi da vodi izvođenje svojih dokaza, on mora da koristi opšta tehnička pravila i osim što se oslanjao na prethodne izjave o kojima nema potrebe sada da raspravljamo, on je jednostavno izvukao jednu rečenicu iz

intervjua svedoka i to izvan konteksta, što neće da bude od pomoći Pretresnom veću.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću. Shvatio sam šta ste hteli da kažete, gospodine Najs. Jeste li završili?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Postavio sam pitanje generalu Ivašovu da li je to njegov stav, da li je to stav u koji je on uveren i danas?

SUDIJA ROBINSON: On je odgovorio na to, da.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, uveren sam u to i tu moju uverenost deli i rusko političko i vojno rukovodstvo. Ako gospodin Najs još uvek nije uveren, mogu da citiram rečenicu iz "Vašington posta" (Washington Post) i "Hjuston kronikla" (Houston Chronicle) i takođe gospodina Kisindžera koji je rekao: "Da li je ikada iko mogao da pretpostavi da bi Srbi mogli da prihvate ovakav ultimatum ...

SUDIJA ROBINSON: Mi smo čuli vaš odgovor. Generale, čuli smo vaš odgovor. Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Još samo jedno pitanje. Pošto su vam ovde tražene neke potvrde dokumenata za vašu tvrdnju da je NATO pripremao aktivnosti, odnosno agresiju protiv Jugoslavije, da li je tačno da je vaša tvrdnja zasnovana i na velikom broju vaših neposrednih razgovora sa funkcionerima NATO? I ako želite, možete da nabrojite imena ljudi iz NATO sa kojima ste razgovarali o napadu na Jugoslaviju i upozoravali ih da to ne treba da učine.

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Ja sam razgovarao praktično sa svim liderima NATO, sa gospodinom Solanom, na primer, ali ja naglašavam da gospodin Solana nije donosio nikakve odluke. Bilo koji američki general je donosio više odluka nego on. Razgovarao

sam sa gospodinom Robertsonom (George Robertson), sa pukovnikom Naumanom i praktično sa svim ministrima odbrane NATO. I ruski zvanični položaj i moj stav su isti, da se izbegne rat. Međutim, mašinerija je već bila pokrenuta i ja mogu da citiram konkretne materijale. 6. maj 1998. godine ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, generale. Gospodine Miloševiću, izvolite.

SVEDOK IVAŠOV: Ja govorim o datumima kada je NATO dao zvanične izjave i objavio povećanu pripravnost svojih vojnih snaga i predstojeću operaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, za vas nije bilo sporno i o tome postoje dokazi da je NATO pripremao napad na Jugoslaviju najmanje od sredine 1998. godine. Je li to tako, generale Ivašov?

SVEDOK IVAŠOV – ODGOVOR: Da, tako je. Već u junu, možda čak i u maju NATO je dao zvaničnu objavu i naše rasprave, između NATO i Rusije, na nivou ministara odbrane su pokazale da je NATO video samo dve opcije: ili kapitulaciju Beograda ili vojnu operaciju i onda sam raspravljao u okviru partnerstva NATO - Rusija i pokušao da prezentiram argumente gospodinu Solani i ostalima i pitao ih "zašto dostavljate projekte", a oni su rekli "za operaciju održavanja mira". Neki od njih su govorili "kad god vidim da gospodin Ivašov digne ruku, digne mi se kosa na glavi". Mi smo raspravljali o tim pitanjima konstantno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, generale Ivašov i srećan put.

SUDIJA ROBINSON: Generale, ovim je završeno vaše svedočenje. Hvala što ste došli da svedočite. Sada možete da idete, a mi prekidamo sa radom. Gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS: Dokazni predmeti ... Nema potrebe da zadržavamo generala, on treba da stigne na svoj let.

SUDIJA ROBINSON: Generale, vi možete da idete.

SVEDOK IVAŠOV: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Četiri dokumenta srpskog Ministarstava inostranih poslova mislim da treba da dobiju broj dokaznog predmeta.

sekretar: To je broj 792, četiri tabulatora, mislim da je sudija Kvon to već pomenuo.

TUŽILAC NAJS: Hvala, a odlomci iz filma "Pad Miloševića"?

sekretar: 793.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, koliko sam shvatio svedok koji je naveden za utorak sledeće nedelje je na raspolaganju samo u utorak. Ja sam objasnio gospođi Anoja (Anoya) da je to svedok koji će bez sumnje da traje više od jednog dana. Mi smo imali jedan broj takvih svedoka na početku izvođenja dokaza Odbrane, reč je o gospodinu Primakovu (Yevgeny Maksimovich Primakov). I ako će njegovo svedočenje da pokrije otprilike sličnu vrstu tema kao što je pokrio i ovaj svedok, onda nema izgleda da se to završi u jednom danu, a ja predviđam da će taj svedok da da još određenije svedočenje od ovog svedoka. Ne znam da li bi bilo moguće produžiti njegovo svedočenje i na sredu. Očigledno da ako je on na raspolaganju samo tada, mi znamo njegove planove, onda ćemo mi biti spremni da na neki način pružimo svoje usluge za to.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, sobzirom na procenu da vam trebaju dva i po sata za gospodina Primakova, da li se vi toga pridržavate, da li je to tačna procena?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja se pridržavam, dogovor je da bude samo jedan dan. Prema tome, ja ću iskoristi onoliko vremena koje omogućava gospodinu Najsu da on obavi svoje unakrsno ispitivanje, u okviru proporcija koje ste vi dali.

SUDIJA ROBINSON: A da li je to situacija u kojoj on ima neke vrlo važne obaveze zbog kojih mora da se vrati u utorak? Razmišljam o mogućnost da se njegovo svedočenje produži i na sledeći dan?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nije moguće da se produži na sledeći dan, a ja neću svoje glavno ispitivanje izvoditi izvan vremenske granice koja omogućava gospodinu Najsu da ima adekvatno vreme za unakrsno ispitivanje.

TUŽILAC NAJS: Čini se da optuženi nije shvatio suštinu. Nije na njemu da identifikuje količinu vremena koja je meni potrebna za unakrsno ispitivanje. Očigledno je reč o potencijalno vrlo interesantnom svedoku i zavisi da li će njegovo svedočenje da bude relevantno ili ne. Pretresnom veću će možda da pomogne više pitanja nego manje pitanja. Ja ću predviđenom vremenu da se prilagođavam i to nije nešto šta je na optuženom, na Sudu je da odredi raspored. Međutim, treba napraviti i vanredan plan. Gospodin Primakov, samo da proverim, sada je u Ministarstvu trgovine, ako ne grešim. Do sada je bio premijer, a sada ima neku drugu funkciju. Pre nego što se svedok pojavi i kaže se da je na raspolaganju samo jedan dan, a ne više, mora da postoji dobar razlog za to i na Pretresnom veću je da odluči o tome.

SUDIJA ROBINSON: Ja se slažem sa tim. Gospodine Miloševiću, moram da vam kažem da je vaš pristup malo previše mehanički. Mi moramo da znamo kakvu vrstu svedočenja, kakvu vrstu iskaza će on da da, kakva vrsta ispitivanja će da bude potrebna. To je jedan kvalitativni element i, stoga, vi ne možete u celini sve da predvidite i

treba da imate na umu da ovaj svedok možda može da pređe i na sledeći dan, tako da bi i to mogla da bude situacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Tačno je ovo šta je gospodin Najs rekao, da je Jevgenij Primakov bio predsednik Vlade Rusije, pre toga ministar spoljnih poslova i tako dalje, da to sad ne nabrajam, a nije tačno da radi u Ministarstvu trgovine. On je predsednik Privredne komore Rusije (Chamber of Commerce and Industry of the Russian Federation) u ovom trenutku, Ruske Federacije. A imajući u vidu vreme koje mi je potrebno, nisam imao nameru da imam neko pre-dugo ispitivanje. Smatram da mogu da ga ispitam za vreme koje sam planirao i da to daje gospodinu Najsu dovoljno vremena. I ne vidim da sam zbog toga imao bilo kakvu obavezu da tražim od svedoka da nađe vreme da može da ostane dva dana. Meni je dovoljno vreme da ga ispitam, sa vremenom gospodina Najsa, od jednog dana i zato smo tako planirali njegov dolazak i fiksiran je za taj jedan dan svedočenja. Ja ću nastojati čak i kraće vreme da upotrebim od vremena koje mi pripada, da bi mogao gospodin Najs da ima čak i više od 60 odsto mog vremena, ali mislim da on nema pravo da traži više od toga.

prevodioci: Ispravka prevodioca. Gospodin Najs je rekao da ima funkciju u Privrednoj komori.

SUDIJA ROBINSON: Kao što sam rekao, ne možemo tome da pristupamo na mehanički način. Ono šta ću da vam kažem je da ćemo mi da saslušamo gospodina Primakova u utorak, a vi treba da budete upozoreni na mogućnost i on treba da bude upozoren na mogućnost da njegovo svedočenje može da pređe i na sledeći dan. Sada ćemo da prekinemo sa radom i nastavljamo u utorak u 9.00.